

”Bara för att jag är kriminell, är jag ändå en människa”

En studie om hur män och kvinnor som har begått brott upplever att
de bemöts av myndigheter

Agnes Kaller & Therése Lövgren

2018

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet
Examensarbete i socialt arbete, SAG805

Handledare: Ann Kroon
Examinator: Päivi Turunen

ABSTRACT

“Just because I'm a criminal, I'm still a human being”

A study about how men and women who have committed crimes feel that they are being treated by authorities.

The purpose of this study is to, with a phenomenological approach, investigate how men and women who have committed crimes are being treated by relevant authorities. Four qualitative interviews were conducted and analyzed. The results of these interviews showed that the informants perceived that they were being treated on the basis of stereotyped beliefs, that these beliefs differed depending on whether they were men or women and that this led to negative consequences for the informants. The result was then analyzed by gender theory and stigmatization. This gave an increased understanding of how gender is being constructed in the treatment and how the informants were stigmatized in interaction with authorities and discriminated because of the stereotypical beliefs that the authorities have about them as a person. Based on this, the result showed that the male informants were stigmatized as criminals and discriminated to a greater extent than the female informants, which was based on authorities' stereotyped beliefs about men linked to crime.

Keywords: phenomenology, stereotypical beliefs, gender theory, stigma, criminality, treatment

SAMMANFATTNING

Syftet med denna studie är att, med en fenomenologisk ansats, undersöka hur män och kvinnor som har begått brott bemöts av berörda myndigheter. För att ta reda på detta genomfördes fyra kvalitativa intervjuer. Resultatet av dessa intervjuer visade att informanterna upplevde att de blev bemötta utifrån stereotypa föreställningar, att dessa föreställningar skilde sig åt beroende på om de var män eller kvinnor samt att detta ledde till negativa konsekvenser för informanterna. Resultatet analyserades sedan med hjälp av genusteori och stigmatisering. Detta gav en ökad förståelse för hur genus konstrueras i bemötandet samt hur informanterna stigmatiserades i interaktionen med myndigheter och diskriminerades på grund av de stereotypa föreställningar som myndigheterna har om dem som person. Utifrån detta visade resultatet att de manliga informanterna blev stigmatiserade som brottslingar och diskriminerade i större utsträckning än de kvinnliga informanterna, vilket grundade sig i myndigheters stereotypa föreställningar om män kopplat till brottslighet.

Nyckelord: fenomenologi, stereotypa föreställningar, genusteori, stigma, brottslighet, bemötande

FÖRORD

Vi vill först och främst tacka de informanter som medverkat och delat med sig av sina upplevelser, vilket möjliggjorde denna studie. Vi vill även tacka handläggare på frivården som fann informanter till studien, samt handledare Ann Kroon för det stöd vi har fått under forskningsprocessen. Vi, Agnes Kaller och Therése Lövgren, har gemensamt och till lika delar ansvarat för genomförandet av studien. Vi har således tillsammans planerat, utformat, intervjuat, transkriberat, bearbetat, reflekterat och färdigställt samtliga delar av denna studie.

Agnes Kaller och Therése Lövgren

Gävle 2018

Innehållsförteckning

1. INLEDNING OCH BAKGRUND	6
1.1 Problemformulering och syfte	7
1.1.1 Syfte	8
1.1.2 Frågeställningar	8
1.2 Centrala begrepp	8
1.2.1 Brott och brottslighet	8
1.2.2 Myndigheter och bemötande	9
1.2.3 Stereotypa föreställningar och diskriminering	9
1.3 Uppsatsens disposition.....	9
2. TIDIGARE FORSKNING	9
2.1 Sökprocess	10
2.2 Föreställningar om män och kvinnor som begår brott.....	10
2.3 Bemötande och dess påverkan	12
2.4 Sammanfattning av kunskapsläget.....	13
3. TEORETISKA PERSPEKTIV	14
3.1 Genusteori.....	14
3.2 Stigmatisering	15
3.3 Genusteori och stigmatisering i studien.....	15
4. FORSKNINGSDSIGN	16
4.1 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt och metod	16
4.2 Tillvägagångssätt	17
4.2.1 Urval	17
4.2.2 Genomförande.....	18
4.3 Analysverktyg	19
4.4 Uppsatsens trovärdighet.....	20
4.5 Etiska överväganden och forskningsetiska principer.....	21
5. RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS	21
5.1 Presentation av informanterna	22
5.2 Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att de bemöts av berörda myndigheter?.....	23
5.2.1 Att bli bemött orättvist.....	23
5.2.2 Att ständigt vara övervakad	25
5.2.3 Att internalisera negativa föreställningar och bli destruktiv	26
5.2.4 Att bli bra bemött	28
5.3 Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet?.....	29

5.3.1 Att bli sedd som brottsling	29
5.3.2 Att göra skillnad på män och kvinnor i relation till brottslighet	31
5.4 Resultat- och analyssammanfattning	34
6. DISKUSSION	36
6.1 Resultatdiskussion.....	36
6.2 Metoddiskussion	38
7. SLUTORD.....	40
REFERENSER	42
BILAGOR	46

1. INLEDNING OCH BAKGRUND

Något förenklat tycks förväntningarna på kvinnor ofta fortfarande vara att de ska vara mindre aggressiva och maktlystna men mer empatiska och ansvarsställande än män. När kvinnor ska leva upp till sådana förväntningar är det möjligt att deras benägenhet att begå brott också minskar. För män står däremot brottsligt beteende inte i lika stark motsättning till manlighet, utan i vissa fall kan det, enligt forskningen, till och med förstärka den manliga identiteten. (Hollari, 2008, s.374).

Citatet kommer från Brottsförebyggande rådets rapport *Brottsutvecklingen i Sverige fram till 2007* (Hollari, 2008) och skildrar den norm och de föreställningar som finns i samhället som gör att män och kvinnor tillskrivs olika egenskaper. Som citatet visar blir dessa tillskrivna egenskaper extra tydliga i förhållande till brottslighet då förväntningarna på kvinnor står i motsättning till brottsligt beteende till skillnad från förväntningarna på män. Att begå brott är något som enligt samhällets normer är typiskt maskulint och inte feminint (Hollari, 2008). Normen är även en kvinna som är stereotypiskt feminin och en man som är stereotypiskt maskulin, medan de som inte uppfyller dessa stereotypa förväntningar istället ses som avvikande (Lander, 2003b; Lander, Pettersson & Tiby, 2003).

I statistiken över antalet misstänkta för brott år 2007 var 20 procent kvinnor och 80 procent män (Hollari, 2008). Även från 2016 var siffrorna liknande, med 21 procent kvinnor och 79 procent män (Brå, 2017). Statistiken skildrar att kvinnor utgör en mindre andel av antalet misstänkta för brott men även att de generellt begår mindre grova brott, medan männen står för den största andelen misstänkta för brott och begår generellt även grövre brott (Hollari, 2008). Inom forskning försöker man numera förstå skillnaderna i brottslighet och brottstyp utifrån genus, hur sociala konstruktioner samt samhällets normer och värderingar påverkar förväntningarna på män och kvinnor (Hollari, 2008). Kvinnors "laglydighet" (Snare, 1991, s. 27) och mäns brottslighet har man bland annat förklarat med sättet vi uppfostras där flickors avvikande uppträdande har bedömts strängare än pojkars. Forskning om brottslighet har även historiskt haft sin utgångspunkt i män, vilket har gjort att brottslighet ses som något maskulint och inte feminint (Karlsson & Pettersson, 2003; McFarlane, 2013; Snare, 1991). Forskning visar även att man ser på en kvinna som begått brott som "hon som inte har anpassat sig till en hälsosam feminin roll" (Snare, 1991, s. 31) medan brottslighet inte står i lika stark

motsättning till “manlighet” (Hollari, 2008, s. 374). Detta gör att kvinnor generellt ses som mer avvikande i och med sin brottslighet, medan mäns brottslighet normaliseras och kan i vissa fall till och med “förstärka den manliga identiteten” (Hollari, 2008, s. 374).

Forskning visar även att kvinnor och män bemöts olika av myndigheter med grund i stereotypa föreställningar. Regeringsuppdraget *Jämställdhetsintegrering i Myndigheter - JIM* (Regeringen, 2018a) syftar till att utveckla ett jämställt arbete i myndigheter och har som övergripande mål att: “kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv” (Almén, 2015, s. 5). Genom regeringsuppdraget framkom att “...resurser fördelas ojämnt mellan kvinnor och män och att det finns verksamheter som bedrivs utifrån stereotypa föreställningar utifrån kön på ett sätt som missgynnar främst kvinnor inom ramen bland annat för myndighetsutövning” (Regeringen, 2018b). Detta trots att det i Regeringsformen (SFS 1974:152) 1 kapitlet 2§ står: “Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet”. Även i Förvaltningslagen (SFS 1986:223) beskrivs hur myndigheters bemötande bör vara och karaktäriseras av, vilket är individens behov och inte exempelvis kön. I Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) framgår även där att de professionella i bemötandet inte får diskriminera på grund av exempelvis kön. I dokumentet *Så gör du: Jämställt bemötande* från Nationella sekretariatet för genusforskning, som ska fungera som en handledning för de som arbetar med jämställdhetsintegrering i myndigheter, beskrivs att: “ett jämställt bemötande bör kompensera skillnader som uppstår i ett ojämnt samhälle” (Almén, 2015, s. 8). I handledningen står vidare att myndigheters bemötande har stor betydelse för individens möjligheter, men trots detta visar forskning att kvinnor och män bemöts olika (Almén, 2015). Tidigare forskning visar även att individer som har begått handlingar som inte överensstämmer med de förväntningar och normer som finns, stigmatiseras i bemötandet av myndigheter eftersom det är i interaktion med andra som avvikelser skapas (Lander 2003a).

1.1 Problemformulering och syfte

Som ovan beskrivits finns flertalet lagar och bestämmelser för hur myndigheter bör bemöta sina klienter. I detta ingår att ha ett klientperspektiv i sitt arbete, där man utgår ifrån klientens individuella behov och att: “ett jämställt bemötande bör kompensera

skillnader som uppstår i ett ojämnt samhälle” (Almén, 2015, s. 8). Trots detta bedrivs myndigheters verksamheter utifrån stereotypa föreställningar om biologiskt kön och även utifrån stereotypa föreställningar om de som har begått normbrytande handlingar (Lander, 2003a; Regeringen, 2018b). Detta visar på att det finns problem i myndigheter med att ha klientens behov i fokus, att vara neutral i bemötandet och att behandla alla lika oavsett bakgrund eller biologiskt kön. Samtidigt visar även forskning om brottslighet att de stereotypa föreställningar som finns i samhället skiljer sig åt beroende på om det är en man eller kvinna som har begått brott (Karlsson & Pettersson 2003; Hollari, 2008; Snare, 1991). Det finns en stor mängd forskning kring brottsligt beteende och ojämnt bemötande av myndigheter, men få verkar däremot ha studerat detta utifrån hur de som själva har begått brott, eller är klienter på myndigheter, faktiskt upplever det. Den forskning som finns i dag bygger främst på kunskap utifrån hur myndigheter och forskare tolkar och förstår fenomenet. Vår förundran är hur man egentligen vet hur stereotypa föreställningar påverkar myndigheters bemötande om klienterna själva inte får möjlighet att berätta om sina upplevelser utifrån sitt perspektiv? Idén till denna studie formades därför av en nyfikenhet på hur män och kvinnor som har begått brott själva upplever att de bemöts av myndigheter, vilket blev utgångspunkten för formuleringen av vårt syfte och våra frågeställningar som presenteras nedan.

1.1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur män och kvinnor som har begått brott bemöts av berörda myndigheter.

1.1.2 Frågeställningar

- *Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att de bemöts av berörda myndigheter?*
- *Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet?*

1.2 Centrala begrepp

1.2.1 Brottslighet

Brott och brottslighet är centrala begrepp i denna studie. Brottslighet är en handling som enligt lag är straffbar (Sveriges Domstolar, 2017) och brottslighet är en term för begångna straffbara handlingar (NE, 2018).

1.2.2 Myndigheter och bemötande

Myndigheter och *bemötande* är även centrala begrepp i denna studie. Enligt Regeringen (2018c) har *myndigheter* till uppdrag att verkställa de lagar som riksdag och regering beslutat. De myndigheter som avses i denna studie är dem som informanterna har kontakt med, vilka kallas för *berörda myndigheter*. För att beskriva *bemötande* användas Malmström, Györki och A. Sjögrens (2002, s. 58) definition av ordet "bemöta" som lyder: "behandla" eller "bete sig emot".

1.2.3 Stereotypa föreställningar och diskriminering

Stereotypa föreställningar och *diskriminering* är ytterligare två centrala begrepp i denna studie. Myers (2002) förklaring av stereotyper är att det handlar om generaliseringar av grupper, med syftet att förenkla och kategorisera. Stereotyper kan även leda till att fördomar förstärks och vara en grund för diskriminering (Myers, 2002). Med *diskriminering* menas att någon missgynnas, kränks eller behandlas ojämlikt (Diskrimineringsombudsmannen, 2018). Malmström, Györki och A. Sjögrens (2002, s. 176) definierar ordet *föreställningar* som "uppfattning". Med stereotypa föreställningar menar vi de uppfattningar som människor har om en viss grupp eller person, grundat i generaliseringar eller fördomar och som även kan leda till diskriminering.

1.3 Uppsatsens disposition

Studien är uppdelad på sju övergripande kapitel med numrerade rubriker och underrubriker. Detta första kapitel är ett inledande kapitel där tanken bakom studien presenteras. Kapitel två innehåller tidigare forskning för en beskrivning av kunskapsläget på ämnesområdet. I det tredje kapitlet beskrivs de teoretiska perspektiv som används i analysen för att få en djupare förståelse för det upplevda bemötandet. I kapitel fyra beskrivs studiens forskningsdesign samt tillvägagångssätt i forskningsprocessen. I det femte kapitlet presenteras studiens resultat som utmynnar i en analys av denna. I studiens sjätte kapitel hålls en diskussion kring studiens resultat och metod. Studien avslutas sedan med slutord i det sjunde och sista kapitlet.

2. TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel presenteras den kunskap som finns inom ämnesområdet. Inledningsvis beskrivs den *sökprocess* som genomförts och därefter den tidigare forskning som finns

uppdelat på två teman; *brottslighet och genus* samt *bemötande och stigma*.

Avslutningsvis sammanfattas *kunskapsläget* på ämnesområdet.

2.1 Sökprocess

Sökprocessen inleddes med att identifiera relevanta sökord som användes i sökningarna för att täcka studiens ämnesområde. De sökord som användes var: "kriminalitet", "brottslighet", "kriminella", "maskulinitet", "femininitet", "genus", "stereotyper", "attityder", "samhälle", "bemötande", "stigma" och "ex-kriminella". Dessa sökord kombinerades sedan i olika konstellationer, samt på både svenska och engelska, för att finna tidigare forskning och kunskap som täckte ämnesområdet. De databaser som användes var Discovery, SocIndex, PsycINFO och SwePub. Sökprocessen resulterade i tidigare forskning som behandlade enskilda delar av studiens ämnesområde, två artiklar (en svensk och en internationell) och fyra studier (två svenska och två internationella). Dessa enskilda delar var forskning kring föreställningar om män och kvinnor som begår brott samt bemötande och dess påverkan, vilka bildar de teman som presenteras nedan.

2.2 Föreställningar om män och kvinnor som begår brott

På detta tema finns två artiklar och en studie vilka är relevant för förståelsen av de stereotypa föreställningar som finns om män och kvinnor i relation till brottslighet och i förlängningen även förståelsen för bemötande av män och kvinnor som har begått brott. I Snares (1991) artikel *Kvinnors laglydighet och brottslighet* presenteras hur forskningen kring kvinnors brottslighet sett ut över tid. I Karlsson och Petterssons (2003) studie *Fokusgruppsintervjuer med ungdomar om genus och våld* undersöks ungdomars föreställningar om gärningspersoner, utifrån genusteori. I McFarlanes (2013) artikel *Masculinity and Criminology: The Social Construction of Criminal Man* belyses varför män har större sannolikhet att begå brott än kvinnor.

Alla författare under detta tema lyfter att fenomenet, och forskningen kring, brottslighet historiskt har haft sin utgångspunkt i män, vilket också har gjort att brottslighet främst ses som något manligt (Karlsson & Pettersson, 2003; McFarlane, 2013; Snare, 1991). McFarlane (2013) lyfter dock att även om brottslighet studerats med utgångspunkt i män, har man inte studerat varför män har större sannolikhet att begå brott än kvinnor. För att förklara kvinnors "laglydighet" (Snare, 1991, s. 27) och mäns brottslighet menar författarna att man i forskning historiskt sett främst har utgått från den biologiska

uppdelningen män och kvinnor och inte genus (Karlsson & Pettersson, 2003). För att fånga den tidiga forskningen på området beskriver Snare (1991, s. 30) hur Lombroso i sitt verk från 1893 beskrev kvinnan som begår brott som ett "monster" eftersom att hon lyckats "överskrida det normala kvinnliga" (som "moderskänsla, fromhet och svaghet") så "måste hennes ondskas vara enorm". Snare (1991) presenterar även författaren till boken *The Criminality of Women* (1950), Otto Pollak, vars huvudtes är att kvinnor begår lika många brott som män, bara att de inte upptäcks. Anledningen till att de inte upptäckts, menar Pollak, ligger i "kvinnans bedrägliga och lögnaktiga väsen", mannen å andra sidan, framställs som ärlig (Snare, 1991, s. 30). Karlsson och Pettersson (2003, s. 33) belyser även att man i tidigare kriminologisk forskning visat att kvinnor som begår brott ses som "sjuka" och "avvikande" av samhället. Detta stärks ytterligare i Karlsson och Petterssons (2003, s. 24) studieresultat då ungdomarna använde ord som "sjukt", "stört", "helt galet" och "sinnessjukt" när de talade om de berättelser som handlade om att en flicka slagits.

Att försöka förstå brottslighet utifrån genusteori är något som alla författarna menar blir allt mer framträdande inom forskningen (McFarlane, 2013; Snare, 1991), vilket Karlsson och Petterssons (2003) studie är ett exempel på. Att pojkar slogs beskrev ungdomarna i Karlsson och Petterssons (2003, s. 25, 33) studie som något "naturligt", "något tillhörande att vara pojke", medan flickor som slogs ansågs "konstiga" och ofta som "mer maskulina". McFarlane (2013, s. 330) beskriver detta i sitt resultat där hon menar att en man som visar fysisk styrka, en viss aggression och synliga bevis på framgång, är vad som gör den "ideala maskulina personligheten", men också "de mest kriminella beteenden". McFarlane (2013, s. 332) menar att om ens "manlighet blir underminerad" kan man försöka hävda sig genom att använda "de stärkande manliga egenskaperna", vilka kan vara att svara med ilska eller våld. Detta tydliggörs även i Karlsson och Petterssons (2003) resultat där flera ungdomar kom fram till slutsatsen att pojkar slogs för att vara häftiga och uppnå status. Karlsson och Peterson (2003, s. 5) menar även att genusteoretiskt är det "främst maskuliniteter som associeras till våldsamt beteende". Snare (1991) menar även att man har förklarat kvinnors "laglydighet" (s. 27) och mäns brottslighet med sättet vi uppfostras - flickors avvikande uppträdande har bedömts strängare än pojkars. Detta stärks i Karlsson och Petterssons (2003) studieresultat där ungdomarna menade att flickors våld fick större konsekvenser i form av stor uppståndelse, medan pojkar oftast inte fick några konsekvenser alls.

2.3 Bemötande och dess påverkan

På detta tema finns tre studier vilka är relevanta för förståelsen av bemötandets påverkan och skapandet av avvikelse. I Davis, Bahr och Wards (2013) studie *The process of offender reintegration: Perceptions of what helps prisoners reenter society* undersöks återanpassningen till samhället genom kvalitativa intervjuer med intagna på anstalt samt nyligen frigivna. I Landers (2003a) fältstudie *Den flygande maran*, om narkotikamissbrukande kvinnor och deras vardag, skildras de föreställningar som myndigheter har om ”missbrukande kvinnor” (s. 286). I A. Winnick och Bodkins (2008) studie *Anticipated stigma and stigma management among those to be labeled “ex-con”* undersöks hur män på anstalt ser på stigmatiseringsprocessen och bemötandet efter frigivning.

Landers (2003a, s. 286) studieresultat visade att de “missbrukande kvinnorna” upplevde sig bedömda i kontakt med myndigheter, behandlade som “mindre vetande” och som att myndigheterna ansåg att de ljög. Studien visade även att kvinnorna definierades utifrån deras narkotikaanvändning och intog då också den positionen i sina relationer till myndigheter, därmed skapades och återskapades den “narkomana identiteten” (Lander, 2003a, s. 290). Kvinnorna såg sig själva som “hopplösa avvikare” och att de inte var avvikande utan blev avvikande genom att de stigmatiserades av samhället och dess myndigheter (Lander, 2003a, s. 298). Kvinnornas identitetsutveckling som “narkomaner” var en ständigt pågående process som skedde i deras position i relation till exempelvis socialtjänsten och kriminalvården (Lander, 2003a, s. 297). På så sätt kan man i Landers (2003a) studie se betydelsen av myndigheters bemötande och hur avvikelsen skapas i detta bemötande, då stigmatiseringsprocessen sker i interaktion med andra. Studieresultatet i A. Winnick och Bodkins (2008) visade att männen förväntade sig att bli stigmatiserade och nedvärderade utifrån deras personliga egenskaper efter frigivning, i likhet med det som kvinnorna i Landers (2003a) studie redan upplevde i sin vardag. Männen trodde även att de skulle bli betraktade och behandlade som misslyckade individer, vilket kan relateras till Landers (2003a, s. 298) studieresultat om kvinnorna som såg sig själva som “hopplösa avvikare”. Vikten av ett bra bemötande påvisas i Davis et al. (2013) studie som visar att kombinationen av motivation, stabilt stöd av nätverk samt möjlighet till behandling via övervakningsmyndighet tillsammans skapar bäst förutsättningar för att inte återfalla i brott. Davis et al. (2013) studie visade

även att om någon tror på ens förmåga, är sannolikheten stor att man tror på sig själv, vilket i sin tur ökar motivationen att lyckas.

2.4 Sammanfattning av kunskapsläget

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att det finns stereotypa föreställningar om män och kvinnor samt att synen på en man och en kvinna som begår brottsliga- eller våldshandlingar skiljer sig åt. Det som ses som normalt är en kvinna som är stereotypiskt feminin samt en man som är stereotypiskt maskulin och de som inte uppfyller dessa stereotypa föreställningar ses istället som avvikande. På så sätt visar forskning att kvinnor ses som mer avvikande i och med sin brottslighet än vad män gör, då brottslighet inte står i lika stark motsättning mot det förväntade maskulina beteendet. Att få förståelse för det som tidigare forskning belyser om genus i relation till brottslighet kan även öka förståelsen för bemötande av män och kvinnor som har begått brott. Tidigare forskning om bemötande visar att bemötandet spelar stor roll för individens självbild och möjligheter, samt att individer stigmatiseras i kontakten med myndigheter. På så sätt visar tidigare forskning att avvikelse inte skapas i "ett tomrum" utan är beroende av sociala sammanhang och därav har bemötande en betydande roll (Lander, 2003a, s. 19). A. Winnick och Bodkins (2008) studie visar förväntningar på denna stigmatiseringsprocess som Landers (2003a) studieresultat bekräftar, där individen bemöts och behandlas utifrån sin avvikande handling istället för med en tro på deras förmåga som Davis et al. (2013) menar är viktigt för motivationen att lyckas. Tidigare forskning kan sammanfattas med att stereotypa föreställningar om män och kvinnor leder till att de stigmatiseras i bemötandet av myndigheter.

Det är tydligt att tidigare forskning främst vill besvara frågan om varför kvinnor inte begår lika många brott, hellre än varför män begår så många brott. Forskarna verkar även främst rikta in sig på frågan varför kvinnor avviker från den feminina normen i och med sin brottslighet. Män å andra sidan avviker inte från den maskulina normen i och med sin brottslighet, vilket gör att mäns brottslighet normaliseras och verkar göra det mindre intressant att forska på. På så sätt finns det lite forskning om hur män framställs och upplever att de bemöts utifrån att de begått brott eller generellt utifrån att de avviker från normen. Det finns heller inte någon tidigare forskning om hur män och kvinnor som just har begått brott upplever att de bemöts, eller denna typ av forskning ur ett klientperspektiv. Det är även tydligt att det saknas forskning på ämnet inom socialt

arbete. I nuläget bedrivs nästintill all forskning inom kriminologi, där fokus främst ligger på det brottsliga beteendet. Att forska på ämnet inom socialt arbetet och ur ett klientperspektiv skulle kunna bidra med ett nytt perspektiv där det upplevda bemötandet uppmärksammas och förstås.

3. TEORETISKA PERSPEKTIV

Detta kapitel inleds med en beskrivning av de teoretiska perspektiv som används i analysen av studiens material, och avslutas sedan med teoriernas relevans för studien. Som tidigare forskning belyser används både *genusteori* och *stigmatisering* för att ge en ökad förståelse för hur konstruktioner skapas i interaktion med andra. I denna studie används därför dessa teorier för att få en fördjupad förståelse för det upplevda bemötandet.

3.1 Genusteori

Genus är ett socialt konstruerat fenomen och står för de normer och föreställningar som ett samhälle tillskriver män och kvinnor, medan kön står för den biologiska uppdelningen av män och kvinnor (Karlsson, 2003; Lander, 2003b; Marklund, 2003; Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016). I denna studie används *genus* samt *femininitet* och *maskulinitet* för att belysa de stereotypa föreställningar som finns och de egenskaper som samhället tillskriver män och kvinnor.

Genusteori problematiserar hur kön konstrueras, förmedlas och strukturerar vårt samhälle samt synliggör maktstrukturer som finns mellan män och kvinnor (Lander, Pettersson & Tiby, 2003). Den genusteori som ligger till grund i denna studie har en socialkonstruktivistisk ansats, då vi syftar till att få en fördjupad förståelse för det upplevda bemötandet med hjälp av hur genus konstrueras i interaktion med andra (Lander, 2003b). Genus är enligt socialkonstruktivismen ett resultat av samhällets sätt att kategorisera världen och skapas i sociala interaktioner, samt är kulturellt och historiskt specifika och förändras över tid. Socialkonstruktivismen menar även att det finns ett samband mellan vår världsbild och sociala handlingar, genom att de sociala konstruktioner som finns i samhället leder till sociala konsekvenser (Lander, 2003a). Genusteorin problematiserar på så sätt att det finns en tillskriven femininitet som norm, vilken kvinnor "behöver förhålla sig till" för att passera som en "respektabel kvinna" (Lander, 2003b s. 41). På samma sätt finns det även en maskulin norm och med det ett

förväntat beteende (McFarlane, 2013). Maskulinitet och femininitet skapas socialt och kulturellt i olika sammanhang, i olika historiska tidsperioder och reproduceras genom vårt sätt att tala och uttrycka oss vilket gör detta relevant för förståelsen av bemötande (Lander, 2003b; Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016). Man kan även tillskrivas olika feminina eller maskulina egenskaper beroende på social position (Lander, 2003b), vilket är intressant för denna studie som syftar till att undersöka hur män och kvinnor som har begått brott upplever att de bemöts av myndigheter.

3.2 Stigmatisering

Normen i samhället formas vid definitionen av vad som är avvikande, på så sätt skapas också "de andra" vilka inte passar in i den sociala ordningen genom sina avvikande handlingar (Lander 2003, s. 19). Stigmatisering är när individen i sig döms som avvikande på grund av sina handlingar (Goffman, 2003). Den teori om stigmatisering som ligger till grund för denna studie är Erving Goffmans tolkning av stigmatisering. Stigma betyder "märke" (J. Scheff & Starrin, 2013, s. 196), vilket beskriver stigmatiseringens innebörd. Goffman (2003) menar att det finns tre olika stigma: *kroppsliga stigma* (exempelvis fysiska funktionsnedsättningar), *karaktärsstigma* (exempelvis missbruk) och *gruppstigma* (exempelvis klass, etnicitet och kön). Att ses som en brottsling kan vara ett karaktärsstigma som är relevant i förståelsen av bemötandet som män och kvinnor som har begått brott upplever.

Stigmatiseringsprocessen sker i interaktion med andra och är en process som kan resultera i att individen tillslut påbörjar en avvikarkarriär och på så sätt tillskrivs en identitet som överensstämmer med de rådande uppfattningarna om denne, hen blir sitt stigma (Goffman, 2003; Lander, 2003a). Stigmatisering kan även leda till att individen diskrimineras (Ejrnæs & Kristiansen, 2013).

3.3 Genusteori och stigmatisering i studien

Både genusteori och stigmatisering är teoretiska perspektiv som beskriver konstruktioner samt skapandet av avvikelse, vilket sker i interaktion med andra och är därför relevant för förståelsen av bemötande. De båda teoretiska perspektiven ger även en ökad förståelse för de stereotypa föreställningar som finns i samhället, samt hur detta eventuellt påverkar bemötandet. Kunskap om stigmatisering kan ge en ökad förståelse för hur individen i sig döms som avvikande på grund av sina handlingar, så som exempelvis brottslighet, och därigenom även förståelsen för hur män och kvinnor som

har begått brott bemöts av myndigheter. Medan genusteori kan ge kunskap om hur normen för män och kvinnor påverkar förväntningarna på dem samt även hur bemötande gentemot dessa kan förstås och påverkas av att de har begått brott. På så sätt kan man få en fördjupad förståelse för bemötandet av män och kvinnor som har begått brott, dels utifrån att de har begått en avvikande handling i och med sin brottslighet och dels utifrån att de är just män och kvinnor. Tillsammans kan dessa teoretiska perspektiv ge en ökad förståelse för bemötande med kunskap om de stereotypa föreställningar som finns om män och kvinnor och med kunskap om hur individen stigmatiseras på grund av sina handlingar.

4. FORSKNINGSDESIGN

Detta kapitel inleds med studiens *vetenskapsteoretiska utgångspunkt och metod* samt argument för valet av denna. Sedan beskrivs studiens *tillvägagångssätt* och därefter *analysverktyg*, studiens *trovärdighet* samt *etiska överväganden och forskningsetiska principer*.

4.1 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt och metod

För att uppfylla syftet och besvara frågeställningarna till denna studie behövdes så djupgående material som möjligt, vilket gjorde att en kvalitativ metod valdes (Backman, 2008; Larsson, 2005). Studiens syfte är att undersöka hur män och kvinnor bemöts av berörda myndigheter, för att få svar på detta riktar sig studiens frågeställningar till de individer som upplever bemötandet. Studiens frågeställningar innebär alltså att fånga individernas egna subjektiva upplevelser, vilket gjorde att en fenomenologisk ansats lämpade sig bäst som vetenskapsteoretisk utgångspunkt (Kvale & Brinkmann, 2014). Med en fenomenologisk ansats syftar vi till att undersöka och förstå sociala fenomen utifrån individernas egna upplevelser och deras eget perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2014). Almén (2015) menar att man behöver vara medveten om att det upplevda bemötandet inte nödvändigtvis innebär en sanning om det faktiska bemötandet, eftersom det faktiska bemötandet beror på vem som upplever och tolkar det. På så sätt begränsar studiens vetenskapsteoretiska utgångspunkt hur väl man kan studera det faktiska bemötandet, men den relevanta verklighet som vi avser att studera, är den individerna själva upplever och uppfattar utifrån deras livsvärld (Kvale & Brinkmann, 2014). Inom fenomenologin ser man individen som meningsskapande och varje individ gör egna tolkningar grundat i sina egna erfarenheter och sin förståelse (Kvale & Brinkmann,

2014). Fenomenologin menar även att den kunskap man erhåller beror på vilka upplevelser och erfarenheter man har, kunskap är alltså något som konstrueras ur den egna synvinkel (Kvale & Brinkmann, 2014). Studiens insamlade material och resultat består därför av kunskap om hur män och kvinnor som har begått brott bemöts av myndigheter utifrån deras egna individuella kunskap, värderingar, erfarenheter och upplevelser. På samma sätt har även vi som författare kunskap från våra erfarenheter och upplevelser. Detta gör att vi på så sätt är med och konstruerar den kunskap som erhålls genom att försöka tolka och ge mening åt det insamlade materialet med hjälp av teoretiska perspektiv och tidigare forskning (Kvale & Brinkmann, 2014).

Utifrån det fenomenologiska förhållningssättet genomfördes fyra kvalitativa intervjuer där vi använde oss av en halvstrukturerad livsvärldsintervju, som syftar till att utifrån forskningsteman undersöka individernas egna perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2014). Detta valdes i relation till studiens frågeställningar, då en livsvärldsintervju är ett passande tillvägagångssätt för att skapa en förståelse för individernas upplevelser och reflektioner kring det valda ämnet (Kvale & Brinkmann, 2014). De teman som användes i intervjuguiden (bilaga 1) var studiens frågeställningar: *Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att de bemöts av berörda myndigheter? Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet?* Under dessa teman formulerade vi ett antal öppna underfrågor för att fånga individernas egna upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014; Larsson, 2005). Genom att gå tillväga på detta sätt visar vi som intervjuare en öppenhet för nya och oväntade fenomen, där informanten leder samtalet och avgör vad hen finner viktigt kring sina upplevelser av ämnet (Kvale & Brinkmann, 2014). En intervjuguide utformad på detta sätt möjliggör för informanterna att använda sina egna ord och begrepp samt att inte vara styrda av svarsalternativ, vilket vi ansåg viktigt för att besvara studiens frågeställningar och inte leda informanten till bestämda uppfattningar om ämnet (Backman, 2008; Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015; Kvale & Brinkmann, 2014).

4.2 Tillvägagångssätt

4.2.1 Urval

Denna studie har ett urval av informationsrika fall av informanter, vilket har valts för att kunna studera bemötande utifrån ett fenomenologiskt förhållningssätt. Det var därför viktigt att informanterna kunde bidra med flera erfarenheter om ämnet, för att få så

djupgående material som möjligt om deras egna upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014; Patton, 2002). För att få tag på män och kvinnor som har begått brott, säkerställa urvalet av informationsrika fall av informanter samt underlätta urvalsprocessen sändes tidigt i forskningsprocessen ett informationsbrev till handläggare på frivården (bilaga 2) där önskemål för informanter framkom. Önskemålen var att informanterna skulle ha begått upprepad brottslighet, begått liknande typ av brott samt att informanterna har kontakt med ett flertal myndigheter. Detta för att säkerställa att informanterna har erfarenhet av det som ska undersökas. Önskemålet var även informanter som gärna berättar om sina upplevelser, för att säkerställa tillräckligt med insamlat material ur ett fenomenologiskt perspektiv. För att studera det upplevda bemötandet för både män och kvinnor gjordes urvalet med lika stor andel (två) kvinnor som (två) män. Genom att förmedla detta till handläggare på frivården som har kunskap om sina klienter och i sin tur valde ut informanter, kunde urvalet av informationsrika fall av informanter säkerställas.

4.2.2 Genomförande

Efter att urvalet gjorts gav majoriteten av informanterna sitt godkännande till att handläggare på frivården lämnade ut deras telefonnummer till oss författare. Därefter kontaktades informanterna via textmeddelande och delgavs ett informationsbrev (bilaga 3). Tid för intervju bokades sedan via textmeddelande samt i samråd med frivården för att boka samtalsrum. Tre av fyra intervjuer skedde i frivårdens samtalsrum då det är viktigt att bygga upp en atmosfär där att informanterna kan känna sig trygga under intervjun (Lilja, 2005). Intervjuerna skedde på så vis i en miljö där informanterna är vana att vistas, samt där obehöriga ej kunde ta del av samtalet och informanterna på så sätt kunde känna sig trygga med att deras anonymitet i studien skyddas. Ansatsen var att genomföra intervjuerna med varannan man och kvinna då vi ansåg att detta tillvägagångssätt kunde tillföra nya idéer och synvinklar efter varje genomförd intervju. Det visade sig dock under urvalsprocessen att det var svårt att få informanter som var villiga att delta. Speciellt svårt var det att få kvinnliga informanter, då frivården endast har ett fåtal kvinnliga klienter. Detta gjorde att urvalsprocessen tog längre tid än beräknat. Även när informanterna tackat ja till medverkan har det varit svårt att samordna intervjuerna. Det har skett både avbokningar och bortfall av informanter i sent skede, vilket har försvårat forskningsprocessen. På grund av detta kunde intervjuerna inte genomföras med varannan man och kvinnan. Detta ledde även till att den fjärde och

sista intervjun inte kunde genomföras i frivårdens samtalsrum utan fick istället genomföras via telefon. Alla intervjuer har trots detta gett oss goda förutsättningar för att uppfylla vårt syfte med studien och besvara våra frågeställningar.

Under intervjuerna lät vi informanternas berättelser leda samtalet med våra frågeställningar som grund. Följdfrågorna kunde därför se olika ut beroende på informanternas individuella berättelser. Detta gjorde att vi kunde bygga upp en öppen atmosfär under samtalet så att informanterna kunde dela med sig av sina egna upplevelser. Tidsåtgången för intervjuerna varierade från nio till 65 minuter, beroende på hur mycket informanterna hade att dela med sig av. Intervjuerna med de manliga informanterna var längst och den kortaste intervjun var den som genomfördes via telefon. Alla intervjuer spelades in med hjälp av en diktafon för att fokus skulle vara enbart på intervjun och inte riskera att distrahera det fria samtalsflödet genom att exempelvis anteckna (Kvale & Brinkmann, 2014). Detta gjordes även för att ha möjlighet att lyssna på intervjuerna igen med dess tonfall, pauser och känsla vid transkriberingen (Kvale & Brinkmann, 2014). Eftersom denna studie inte bygger på någon detaljerad språkanalys översattes alla intervjuer från ordagrant, muntlig språk till skriftligt språk i transkriberingen (Kvale & Brinkmann, 2014). Detta innebar ett bortfall av upprepningar, utfyllnadsord samt omstrukturering av ofullständiga meningar.

4.3 Analysverktyg

Det material som användes i analysen bestod av resultatet från informanternas upplevelser. I detta resultat valdes de berättelser och upplevelser som inte hade relevans för studiens syfte och frågeställningar bort för att säkerställa att vi undersökte det vi från början avsett att undersöka. Detta innebar att materialet som hade relevans för studiens syfte och frågeställningar blev tämligen jämnt fördelat mellan informanterna, trots att tidsåtgången för intervjuerna varierade avsevärt. Då studien har en fenomenologisk utgångspunkt undersöktes ämnet utifrån informanternas upplevelser. Upplevelserna har vi sedan tolkat för att försöka ge mening och innebörd åt dessa vilket har inneburit att analysprocessen har en hermeneutisk ansats (Backman, 2008). För att genomföra analysen och underlätta inför denna kodades materialet i samband med transkriberingen, vilket innebar att anteckningar fördes, materialet översattes samt tematiserades (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015; Kvale & Brinkmann, 2014). Tematiseringen gjordes utifrån återkommande ämnen och upplevelser som var gemensamma i

informanternas berättelser. Analysen genomfördes sedan av materialet med hjälp av studiens valda teoretiska perspektiv samt utifrån den tidigare forskning som finns om ämnet, för att försöka finna samband. Dessa samband bygger på reflektioner kring hur vi har tolkat informanternas upplevelser av bemötande i relation till tidigare forskning och valda teoretiska perspektiv.

4.4 Uppsatsens trovärdighet

Studiens *validitet* har tagits i beaktning under forskningsprocessen för att säkerställa att studiens alla delar stämmer överens, tydligt beskrivs och motiveras samt att det som undersöks är det som från början avsetts att undersökas (Elofsson, 2005). På grund av studiens metod och urval påvisas ingen *statistisk generaliserbarhet*, då vi inte kan säga något om en annan population eller miljö än den undersökta (Svensson & Ahrne, 2015). *Teoretisk generaliserbarhet* har vi avsett att påvisa genom att studiens resultat stärks av teoretiska samband som kan appliceras på liknande situationer (Svensson & Ahrne, 2015). Detta har gjorts genom att ge detaljerade och beskrivande citat från informanterna samt genom att föra en tydlig diskussion kring tolkningarna av dessa och argumentera för de teoretiska sambanden. Studiens *reliabilitet* ska enligt Elofsson (2005) säkerställas genom att studien inte störs av variationer i tid, plats eller intervjuare. En av oss författare har gjort sin verksamhetsförlagda utbildning på frivården och hade redan innan studien en förförståelse för frivården och en del av informanterna, vilket eventuellt skulle ha kunnat påverka intervjuernas utgång. Detta vägs dock upp av att en av oss författare är neutral i förhållande till frivården samt dess klienter och har kritiskt kunnat granska ett eventuellt färgat resultat och därigenom säkerställa studiens reliabilitet. Enligt fenomenologin bör man även vara medveten om att den kunskap som erhålls vid en intervju konstrueras i interaktionen mellan informanter och intervjuare, vilket kan medföra en variation av kunskap (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi kan inte helt utesluta att vi som författare omedvetet har påverkat intervjuernas utfall eller färgat resultatet genom vår egen förförståelse för ämnesområdet. För att säkerställa att vi hållit oss så objektiva och neutrala som möjligt har vi varit medvetna om vår egen förförståelse, samt kritiskt diskuterat och reflekterat under hela forskningsprocessen. Man bör även vara medveten om att informanterna möjligtvis kan ha anpassat sina svar efter vad de tror att vi förväntar oss av dem och vad som är socialt önskvärt (Kvale & Brinkmann, 2014).

4.5 Etiska överväganden och forskningsetiska principer

I forskning bör man alltid ha i åtanke vilka konsekvenser en studie kan ha för deltagande informanter samt prioritera informanternas integritet och känslor i första hand (Kvale och Brinkman, 2014). Eftersom det är informanternas upplevelser som undersöks i denna studie har vi lagt vikt vid att det är informanterna själva som bestämmer vad de vill delge oss, detta för att skydda deras integritet och ta hänsyn till deras känslor. Vidare har informanternas integritet funnits i åtanke under resultatredovisningen och analysprocessen genom att vi har varit noga med att all information från informanterna har relevans för studiens syfte, samt genom att vi har reflekterat över vilka konsekvenser det kan få för informanterna. Trots att det kan vara känsligt att använda klienter som informanter är det viktigt att forskning även bedrivs ur ett klientperspektiv för att lyfta klienternas egna upplevelser och öka medvetenheten kring bemötande ur mottagarens perspektiv. Ovanstående överväganden anser vi gör det etiskt försvarbart att använda klienter som informanter i denna studie.

Det finns fyra allmänna huvudkrav, enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som används för att skydda individen; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002). Dessa principer har redogjorts för informanterna i informationsbrevet (bilaga 3) genom att vi har förmedlat syftet med studien, att deras deltagande är frivilligt, att de kommer att anonymiseras i studien samt att det insamlade materialet endast kommer att användas i forskningssyfte och behandlas så att obehöriga ej har tillgång till det. Dessa principer har även tagits i beaktning under forskningsprocessen. Vid intervjutillfällena säkerställdes att informanterna tagit del av informationen samt var införstådda med de forskningsetiska principernas betydelse.

5. RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS

I detta kapitel presenteras resultatredovisningen samt analysen av denna. Kapitlet inleds med en *presentation av informanterna*. Resultatredovisningen bygger på de intervjuer som genomförts som har utgått från studiens frågeställningar: *Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att de bemöts av berörda myndigheter? Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet?* Under varje frågeställning presenteras resultatet uppdelat på teman som identifierats under tolkningsarbetet. Under första frågeställningen har dessa teman

identifierats: *att bli bemött orättvist, att ständigt vara övervakad, att internalisera negativa föreställningar och bli destruktiv samt att bli bra bemött*. Under andra frågeställningen har dessa teman identifierats: *att bli sedd som brottsling och att göra skillnad på män och kvinnor i relation till brottslighet*. Dessa teman identifierades utifrån vår tolkning av återkommande ämnen och upplevelser som har varit gemensamma för minst två av informanterna. Varje tema beskrivs innan resultatet redovisas. Under varje tema mynnar resultatredovisningen sedan ut i en analys av denna. Analysen av resultatet har gjorts med hjälp av tidigare forskning samt genusteori och stigmatisering för att få en fördjupad förståelse för informanternas upplevelser av bemötande. Kapitlet avslutas sedan med studiens viktigaste resultat i en *resultat- och analysammanfattning*.

5.1 Presentation av informanterna

Alla informanter verkställer i dagsläget ett straff, eller har nyligen verkställt ett straff, hos frivården i en mellanstor stad i Sverige. Verkställer innebär att informanterna avtjänar ett straff för brott de har dömts skyldiga till. Informanterna kommer här att benämnas som man A, man B samt kvinna A och kvinna B, eftersom anonymiserande av informanter är viktigt att göra i en studie (Ahrne & Svensson, 2015). Man A och man B är i 40-årsåldern och har ett förflutet av brottslighet och narkotikamissbruk som började i tidig ålder. Kvinna B är i 30-årsåldern och har ett förflutet av tidig debut i narkotikamissbruk samt senare även brottslighet. Både man A, man B och kvinna B är dömda för brott flertalet gånger, har haft kontakt med myndigheter kontinuerligt genom livet och har tagit sig ur sitt narkotikamissbruk. Kvinna B och man A är båda föräldrar. Kvinna A skiljer sig från övriga informanter då hon är i 20-årsåldern och endast dömts för brott ett fåtal gånger. Man A, kvinna A samt kvinna B hade kontakt med myndigheter innan de dömdes för brott första gången, medan man B kom i kontakt med myndigheter först efter att han dömts för brott. Alla informanter är dömda för narkotikarelaterade brott men några av dem har även dömts för andra brott så som exempelvis stöld och olovlig körning. De berörda myndigheter som informanterna har, eller har haft, kontakt med är: frivården, polismyndigheten, socialtjänsten samt arbetsförmedlingen.

5.2 Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att de bemöts av berörda myndigheter?

Vid frågeställningen om hur män och kvinnor som har begått brott upplever att de bemöts av berörda myndigheter beskrev informanterna att de har stor erfarenhet av bemötande från olika myndigheter. Kvinna A, man A och man B upplevde att bemötandet har varit olika beroende på myndighet medan kvinna B upplevde att hon har blivit bra bemött av alla myndigheter som hon har haft kontakt med. Man A och man B uttryckte även att de upplever att bemötandet har blivit bättre under de senaste åren.

5.2.1 Att bli bemött orättvist

Under intervjuerna framkom det att informanterna upplevde att de inte blev bemötta som att de hade samma möjligheter som andra, samt att de blev bemötta annorlunda än någon som inte har begått brott. De hade flera erfarenheter från deras kontakter med myndigheter då de upplevde att de "hela tiden behövde hävda sin rätt", som man A valde att beskriva det. Utifrån det identifierades temat *att bli bemött orättvist* då vår tolkning är att detta var något återkommande och gemensamt i tre av fyra intervjuer vid studiens första frågeställning. Nedan följer en resultatredovisning av detta som sedan mynnar ut i en analys.

När man A berättar om sina upplevelser av myndigheters bemötande säger han: "Stämpeln styr ju liksom. Man behöver hela tiden hävda sin rätt...som vanlig medborgare liksom, skit jobbigt. Så vill man ju inte ha det". Man B uttrycker detta på liknande sätt: "...man har fått kämpa 20 gånger hårdare för att få saker". Man A, man B och kvinna A beskriver även att de upplever att en del myndigheter "...beslutar saker bakom ryggen" (man B) och inte kommunicerar innan beslut tas. Kvinna A menar att "socialtjänsten bara skrev vad de tyckte i sina utredningar, medan frivården satt ner och pratade med mig och frågade vad jag ville, jag fick vara med och säga någonting. Socialtjänsten flyttade mig från ställe till ställe och förklarade aldrig varför". Kvinna A beskriver även en annan situation när hon upplevde att hon blev bemött annorlunda utifrån att hon har begått brott:

När jag kom till socialtjänsten så säger de att de har glömt ringa och säga att min handläggare var sjuk. Men då sa de att det inte gör något, för att de ändå bara skulle kolla om jag hade tänkt komma på mötet. Men bara för att jag är kriminell, är jag ändå en människa. Ska de låta mig åka en timme bara för att se om jag skulle komma? För

att jag sedan ska behöva åka hem igen? Jag har också ett liv och det kostar pengar, man gör inte så.

Utifrån detta resultat tolkar vi det som att både man A och man B upplevde att de behövde “kämpa hårdare” (man B) för att bli bemötta som andra medborgare som inte har begått brott. Vi tolkar det som att de manliga informanternas upplevelser av detta var extra starka. Kvinna A uttryckte även hon att hon blev bemött orättvist utifrån att hon har begått brott. Kvinna B är den enda som inte beskriver att hon har blivit orättvist bemött i sina upplevelser av myndigheters bemötande. Man A, man B och kvinna A’s upplevelser kan relateras till Landers (2003a, s. 286) studie där kvinnorna upplevde att de blev bedömda i kontakten med myndigheter, då de exempelvis blev bemötta utifrån föreställningar om att de ljög samt att de blev behandlade som “mindre vetande”. Vi tolkar det därför som att det finns ett samband mellan Landers (2003a) studie och informanternas upplevelser genom att de inte bemöts som vanliga medborgare, utan utifrån deras brottslighet och döms på så sätt som avvikande på grund av sina handlingar (Goffman, 2003). Myndigheters bemötande tolkar vi här vara karakteriserat av stereotypa föreställningar vilket leder till ett skapande av “de andra” som inte passar in i den sociala ordningen (Lander, 2003, s. 19). Informanterna stigmatiseras på så sätt i bemötandet vilket även leder till diskriminering (Ejrnæs & Kristiansen, 2013), bland annat genom att de upplever att de inte blir betrodda, inte får några förklaringar och att beslut tas utan deras vetskap. Att kvinna B inte upplever detta i sina erfarenheter och att vi tolkar det som att det var extra tydligt i de manliga informanternas berättelser kan förstås med hjälp av det som genusteori problematiserar, att män och kvinnor tillskrivs egenskaper utifrån de normer och stereotypa föreställningar som finns i samhället. Tidigare forskning om brottslighet, utifrån genusteori, visar även att brottslighet främst ses som något maskulint (Karlsson & Pettersson, 2003; McFarlane, 2013; Snare, 1991), vilket kan ge en ökad förståelse för varför de manliga informanterna i större utsträckning blev bemötta utifrån stereotypa föreställningar och således även diskriminerade. Att de manliga informanterna behövde “hävda sin rätt” (man A) eller “kämpa 20 gånger hårdare” (man B) tolkar vi som att de ständigt upplevde att de behövde motbevisa de stereotypa föreställningar som finns om brottslighet kopplat till män.

5.2.2 Att ständigt vara övervakad

När man A och man B pratar om bemötande lyfter de båda att de har negativa upplevelser av polismyndighetens bemötande, där de har känt sig "trakasserade" (man B) och övervakade. Utifrån detta identifierades temat *att ständigt vara övervakad* då vår tolkning är att detta var något återkommande och gemensamt i de manliga informanternas berättelser om hur de upplever att de bemöts av myndigheter. Nedan följer en resultatredovisning av detta som sedan mynnar ut i en analys.

Man B säger att han har upplevt att han har blivit "trakasserad" av polismyndigheten och att om han har gjort något brottsligt så har han blivit "straffad" av polismyndigheten långt efteråt trots att han avtjänat sitt straff för det brott han dömts skyldig till. Man B säger:

Jag har fått äta upp det liksom. Jag straffades för det i flera år. Polisen var efter mig hela tiden, så fort de såg mig. Sen flyttade jag till en annan stad, en stor anledning till varför jag flyttade dit var för att jag blev trakasserad.

Man A berättar om liknande erfarenheter: "Polisen åker förbi ofta hemma, jag bor verkligen X kilometer rakt ut i skogen, det finns ingen anledning för dem att vara där överhuvudtaget men de åker förbi någon gång per dag och kollar...och om de ser min bil ute någonstans, polisen, då vänder de. Så är det ju". Man A menar vidare att polismyndighetens bemötande även har drabbat människor i hans närhet. Han beskriver hur sambons barn har drabbats: "Polisen har åkt ner och ställt sig vid dagis och stått där med målade bilar...jag märker ju att andra föräldrar blir rädda för att XXXX ska leka med deras barn" (man A).

Vi tolkar detta resultat som att trots att de manliga informanterna har avtjänat sina straff för brott de har begått, bemöts de med föreställningar om att de behöver övervakas eller kontrolleras. Detta kan förstås utifrån stigmatisering, att de manliga informanterna i sig döms som avvikande på grund av sina handlingar (Goffman, 2003). Eftersom avvikelser skapas i interaktion med andra sker stigmatiseringen i detta fall i bemötandet från polismyndigheten (Lander, 2003a). Vi tolkar det som att de stigmatiseras som brottslingar och får därigenom ett karaktärsstigma, ett märke, som finns kvar trots att de lever ett lagligt liv (Goffman, 2003; Scheff & Starrin, 2013). Utifrån detta tolkar vi det även som att genus konstrueras i bemötandet genom att de manliga informanterna

förknippas med maskulina egenskaper som enligt tidigare forskning associeras med bland annat brottsligt beteende (Hollari, 2008). Detta kan ge en ökad förståelse för varför bemötandet kännetecknas av stereotypa föreställningar om att de ska begå brott igen och varför detta var extra tydligt i just de manliga informanternas upplevelser av bemötande. I man A's fall tolkar vi det även som att stigmat har blivit så pass starkt att hans närstående associeras med hans bakgrund och på så sätt stigmatiserats även de.

5.2.3 Att internalisera negativa föreställningar och bli destruktiv

Som det framkommer under temana *att bli bemött orättvist* och *att ständigt vara övervakad*, upplever flera av informanterna att de ofta bemöts annorlunda utifrån att de har begått brott. Något mer som även framkom i deras berättelser var att detta bemötande har påverkat dem som person negativt, ibland uttryckte de detta ordagrant och ibland tolkar vi att det fanns underförstått i deras beskrivningar. Utifrån detta identifierades temat *att internalisera negativa föreställningar och bli destruktiv*. Vår tolkning är att detta belyser bemötandets betydelse och var något som de manliga informanterna hade gemensamt i sina beskrivningar om varför de tror att bemötandet har blivit bättre på senare år. Nedan följer en resultatredovisning av detta som sedan mynnar ut i en analys.

Man B ger ett exempel på hur orättvist bemötande har påverkat honom:

...då tog jag återfall framför hans ansikte och bara gick därifrån. Det slutade med att jag blev så arg, ledsen och besviken, för jag hade kämpat. Så då blev det att jag knarkade och begick brott...sket i allt, blev destruktiv och besviken.

Man B beskriver även att han inte är van vid att få beröm av myndigheter och uttrycker att han har haft negativa tankar om sig själv: "...till exempel att jag inte trodde att jag kunde få jobb...det är ens egna hinder i huvudet". Man A beskriver liknande erfarenheter om hur bemötandet har påverkat honom: "...det är klart att jag tycker det är tråkigt. Inte så att jag lägger jättestor vikt vid vad de tycker och tänker, men det är klart att det har färgat mig på alla möjliga vis...". Både man A och man B beskriver även att de upplever att de har behövt anpassa sig för att få ett professionellt bemötande. Man B berättar vad han tror att bemötandet grundar sig i och beskriver hur han har anpassat sig:

...oftast är det ju ens eget fel...ofta har jag sagt vad jag tycker och tänker och det har de inte gillat, vissa människor...nu håller jag tyst om det är något jag vill säga, om jag

tyckte att någon var en idiot förut så sa jag det, jag var för ärlig liksom... nu har jag ändrat på mig helt enkelt.

Även man A har liknande tankar: "...jag kan förstå att om du har med folk att göra som knarkar, super och lever fan, manipulerar och håller på och jidrar, då blir det ju svårt att vara professionell...". När man A pratar om det övervakande bemötande som han upplever att han har fått från polismyndigheten säger han även: "Statistiken [brottsstatistiken för män] är väl inte någon superstatistik direkt...så jag räknar väl med att det kommer att vara så här ganska länge...".

Både man A och man B beskriver att det orättvisa bemötandet har påverkat dem negativt, att de förväntar sig att bli bemötta på ett visst sätt samt att de tror att bemötandet grundar sig i deras egna beteende. Vi tolkar detta som att det finns likheter med A. Winnick och Bodkins (2008) studie där männen förväntade sig att få sina egenskaper nedvärderade av myndigheter på grund av att de har begått brott. Vi tolkar även de manliga informanternas berättelser som att de upplever att de har straffats om de har sagt vad de tycker vid myndighetskontakt, genom att de då inte har fått vad de menar sig ha rätt till som medborgare. De beskriver även att de har "ändrat på sig själv" (man B) genom att exempelvis inte alltid säga sina åsikter, vilket vi tolkar som att de upplever att de måste anpassa sig för att få ett professionellt bemötande. Allt detta tolkar vi kan förstås utifrån stigmatisering, när individen internaliserar de negativa föreställningar som finns om dem som person (Goffman, 2003; Lander, 2003a). Genom att myndigheter har negativa föreställningar om dem som person och bemöter dem utifrån det, tolkar vi det som att de manliga informanterna internaliserar dessa negativa föreställningar och upplever att de är hos dem felet ligger. Detta kan även ge en fördjupad förståelse för varför informanterna ursäktar orättvist bemötande och istället utgår från att det är på grund av dem det orättvisa bemötandet sker. Detta tolkar vi blir tydligt genom att de säger att de är dem själva som måste anpassa sig, istället för som det enligt lagar och bestämmelser bör vara, att alla medborgare har rätt till ett professionellt bemötande oavsett. Man B's beskrivning av hur han tog ett återfall för att han blev så besviken när han blev orättvist bemött, tolkar vi som att myndigheters bemötande ibland har lett till att han har blivit destruktiv. Detta kan relateras till hur stigmat gör att individen tillslut påbörjar en avvikarkarriär, när hen tillskrivs identiteten som överensstämmer med föreställningarna och blir sitt stigma (Goffman, 2003; Lander, 2003a). Vi tolkar det på så sätt som att man B har tillskrivits identiteten som brottsling

genom myndigheters bemötande, och på så sätt agerat utifrån detta vilket har lett till ett destruktivt beteende.

5.2.4 Att bli bra bemött

Ovanstående berättelser beskriver informanternas upplevelser av orättvist bemötande. Temat *att bli bra bemött* identifierades för att få större förståelse för deras upplevelser av bemötande generellt. Vår tolkning är att detta ger en bild av hur de gemensamt upplever och beskriver i sina berättelser vad motsatsen till orättvist bemötande är och vad de ofta har saknat i det bemötande som de har upplevt från myndigheter. Nedan följer en resultatredovisning av detta som sedan mynnar ut i en analys.

På frågan om hur ett bra bemötande kan vara säger man A: "...jag gillar när det är raka rör liksom, inget dribbel eller slå in det i små rosa paket...". Kvinna B beskriver att ett bra bemötande är när man får den hjälp och det stöd man behöver och beskriver vikten av detta för att inte återfalla i brottslighet. Hon säger:

Till exempel när man muckar från ett straff, det är då man verkligen behöver ha exempelvis socialtjänsten bakom ryggen. För att bara bli släppt till ingenting och så ska man klara det, det går inte. Det är väl sådana tillfällen som jag tycker att socialtjänsten borde finnas där...för annars söker man ju upp gamla bekanta och då är det ju lätt att trilla dit igen.

Medan kvinna A definierar ett bra bemötande på detta sätt:

Bra bemötande är när det är som vanligt, när de kan se vem personen är och inte tänka på vad den har gjort. Frivården tycker jag mycket om, de tar en som människa mer än vad de andra någonsin har gjort. Även om man har gjort något fel så kan man inte ta bort mänskligheten.

Informanterna har en gemensam bild av att ett bra bemötande kännetecknas av att det är rakt, ärligt och positivt, samt att man blir hörd och får det stöd man behöver. Vi tolkar det även som att det är just detta som ofta har saknats i hur de i övrigt upplever sig ha blivit bemötta av myndigheter. I Davis et al. (2013) studie framkommer att om någon tror på ens förmåga, är sannolikheten stor att man tror på sig själv, vilket i sin tur ökar motivationen att lyckas. Av informanternas berättelser tolkar vi det som att detta även överensstämmer med deras upplevelser och att det fanns underförstått i deras beskrivningar. På samma sätt som informanterna internaliserat negativa föreställningar

genom orättvist bemötande och då fått en negativ självbild eller blivit destruktiva, så tolkar vi det som att ett bra bemötande leder till att de får en positivare självbild. I bra bemötande bemöts de utifrån vilka de är istället för utifrån sina handlingar, eller som kvinna A valt att beskriva det: "...de tar en som människa..." vilket vi tolkar betyder att bemötandet är fritt från stereotypa föreställningar om dem som person. De stigmatiseras på så sätt inte som brottslingar i bemötandet, vilket vi tolkar har stor betydelse för informanternas självbild och motivation. Davis et al. (2013) studie visar även att kombination av motivation och möjlighet till behandling skapar bäst förutsättningar för att inte återfalla i brott, vilket kvinna B tydligt beskriver när hon berättar vikten av att ha myndigheter "bakom ryggen" för att inte återfalla i brottslighet när man har avtjänat ett straff.

5.3 Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet?

Vid frågeställningen om hur män och kvinnor som har begått brott upplever att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet beskriver informanterna att myndigheter både har stereotypa föreställningar om dem för att de har begått brott och om män och kvinnor i relation till brottslighet, samt att detta har påverkat bemötandet.

5.3.1 Att bli sedd som brottsling

Under intervjuerna framkom det att informanterna upplevde att myndigheter har stereotypa föreställningar om dem för att de har begått brott, samt att detta påverkar bemötandet. Utifrån detta identifierades temat *att bli sedd som brottsling* då vår tolkning är att det var något återkommande och gemensamt i tre av fyra intervjuer vid vår andra frågeställning. Nedan följer en resultatredovisning av detta som sedan mynnar ut i en analys.

Man A beskriver med detta citat hur han upplever att han blir sedd av myndigheter och vilka föreställningar de har om honom som person:

Första gången jag blev dömd för brott blev jag placerad bland andra skurkar...det är klart att du får en stämpel liksom, på att den där killen har varit ute mycket efter 10. Så är det ju, det blir ju som en stämpel...dömd då är du dömd ordentligt, de vill ju kasta bort nyckeln.

Man A ger ett exempel på hur detta har påverkat bemötandet och beskriver ett möte med tre olika myndigheter angående arbete i kommunens bilar:

...då hade cheferna pratat om att de var oroliga över att jag skulle åka runt i deras bilar och sälja knark, att jag skulle åka runt och langa knark i deras bilar helt enkelt, det sa de att de hade tagit upp och pratat om på ett möte.

Man B har liknande erfarenheter och berättar om de stereotipa föreställningar han upplever att myndigheter har om honom: "Jag tror säkert att till exempel polisen tänker att snart börjar han nog igen...de har trott att jag alltid varit positiv på droger". Man A ger även ett exempel på när myndigheter har haft föreställningar om vart han har fått pengar ifrån: "När jag skulle åka till Thailand...då kan ju folk [myndigheter] vara så här att: men hur har du fått de där pengarna?...". Även kvinna A upplever att myndigheter har föreställningar kring pengafrågan och säger: "Jag tycker myndigheter blir chockade och frågar om jag verkligen inte har bidrag? Jag har inte socialbidrag, jag har inte försörjning, jag har ingenting. Men det är som att de inte riktigt vill ta in det". Man A menar vidare att även om myndigheter inte alltid säger något specifikt som avslöjar att de har föreställningar "...så känner man ju att de har det". Han ger ett exempel på detta vid hans senaste dom, där han bland annat blev dömd för något som han menar att han inte hade gjort:

...det spelade ingen roll vad jag sa eller inte sa...De hade redan en föreställning och jag åkte dit på det....det är väl klart att om det kommer en polisman som säger någonting i en tingsrätt så är det klart att det stämmer liksom, mot en skurk. Det spelade inte så stor roll för själva domen, men för mig personligen...

Kvinna B's upplevelser skiljer sig från de övriga informanterna då hon inte upplever att hon blir sedd på ett speciellt sätt av myndigheter eller att detta påverkar bemötandet, men berättar bland annat om en situation då hon frivilligt har sökt behandling men inte fått hjälp. Hon säger:

Jag kan tycka att det ändå är då man är mottaglig, när man själv ber om hjälp. Men det är väl sådana gånger som de tyckt att jag har gjort för många behandlingar... det är ju som det är också med en liten kommun som jag bor i, då vet ju de vem jag är och min historia. Då kan det kännas som att de har haft lite förutfattade meningar: hon har ju misskött de andra behandlingarna så varför ska vi ge henne en till? Som att de inte riktigt tror på att jag ska klara av det.

Vi tolkar man A, man B och kvinna A's upplevelser som att de bemöts utifrån sin brottslighet precis som kvinnorna i Landers (2003a, s. 290) studie bemöttes utifrån sin "narkomana identitet", som skapades i kontakten med myndigheter. Istället för att bemötas utifrån vem de är som person, eller vilka behov de har, bemöts de utifrån stereotypa föreställningar och får ett karaktärsstigma som brottslingar genom sina kontakter med myndigheter (Goffman, 2003). Karaktärsstigma bidrar till en ökad förståelse för varför myndigheter bemöter dem med föreställningar om att de exempelvis inte kan få inkomst på lagligt vis, klara av en behandling eller arbeta utan att begå brott. I motsats till de andra informanterna upplever inte kvinna B att myndigheter har haft stereotypa föreställningar om henne för att hon har begått brott, utan upplever istället att hon har fått mer hjälp och stöd efter att hon avtjänat ett fängelsestraff. Vi tolkar dock hennes upplevelse om att inte ha fått hjälp när hon själv har sökt behandling, som att myndigheter i vissa sammanhang ändå till viss del har bemött henne med stereotypa föreställningar istället för utifrån hennes behov. Informanternas berättelser visar tydligt att bemötandet påverkas av stereotypa föreställningar om dem som person på grund av att de har begått brott. Vår tolkning av deras upplevelser är även att myndigheters stereotypa föreställningar påverkar bemötandet på så sätt att det leder till att informanterna i flertalet sammanhang diskrimineras. Bland annat genom att de ofta bemöts med en misstro om att de kan leva ett lagligt liv och därför inte får samma rättigheter som andra medborgare som inte har begått brott.

5.3.2 Att göra skillnad på män och kvinnor i relation till brottslighet

Under intervjuerna framkom det att informanterna upplevde att myndigheters stereotypa föreställningar skiljer sig åt mellan en man och kvinna som har begått brott. Utifrån detta identifierades temat *att göra skillnad på män och kvinnor i relation till brottslighet* då vår tolkning är att detta var något gemensamt för informanternas berättelser och upplevelser. Nedan följer en resultatredovisning av detta som sedan mynnar ut i en analys.

Informanterna beskrev att de upplever att kvinnor som har begått brott generellt bemöts bättre än män som har begått brott. Kvinna B säger: "jag tror att män blir hårdare straffade och bemötta, än vad en kvinna blir". Som exempel på det berättar även man A att han upplever att han har blivit sämre omhändertagen av myndigheter än sin syster

som också dömts för brott. Kvinna A beskriver sin upplevelse av hur stereotypa föreställningar om män och kvinnor i relation till brottslighet har påverkat bemötandet:

Ofta tror jag att jag klarar mig bättre för att jag är tjej, det känns som att de ser mig för det som jag säger och inte för det jag har gjort. Jag tror det är en fördel för tjejer allmänt, jag har vänner som säger att jag klarar allt mycket bättre.

Som exempel på detta berättar kvinna A om en situation när hon och två manliga kompisar blev stoppade av polisen i en bil som var hennes, men männen var de som hölls kvar.

Jag fick bara gå, det känns som att det bara var för att jag är tjej. Även om man inte vill bli stoppad så är det ändå fördomsfullt att de tänker: här är en tjej, skit i henne. Tänkt om jag hade varit en jätte kriminell tjej som hade tvingat killen att göra någonting, vem vet. I den här situationen så var det ju mina saker (kvinna A).

Man A har liknande upplevelser men utifrån att ha blivit bemött med stereotypa föreställningar om män och säger:

Det sista steget är att döda människor, det vill inte jag göra, det är helt emot min grej. Men nuförtiden är de flesta mördare, de tar det steget. Så nu har det blivit så sjukt, att det har gjort att folk uppfattar oss alla som mördare...det är klart att folk då i myndigheterna är livrädda...

Även i fråga om föräldraskap upplever man A och kvinna B att myndigheters stereotypa föreställningar skiljer sig åt mellan en man och en kvinna som har begått brott. Man A berättar att han har barn som han inte har träffat på fyra år och beskriver att hans brottslighet har tagits upp som argument för att inte få umgängesrätt. Även kvinna B är förälder och berättar:

Pappan till barnen är dömd för tre grova narkotikabrott och det satt ju kvar även när våra barn föddes, även fast det var ett tag sedan han satt. Socialtjänsten kollade tillbaka i papperna och ba: okej, han är grovt kriminellt belastad. Men även fast jag är kriminellt belastad så har ju jag fått en chans....redan tre månader efter att jag muckade har jag haft barnen sovandes hemma, så det känns ju ändå som att de har tillit till mig.

Vår tolkning av informanternas upplevelser är att myndigheter har stereotypa föreställningar om att män har större sannolikhet att begå brott och grova brott, medan kvinnor inte kopplas samman med brottsligt beteende på samma sätt. Vi tolkar även deras upplevelser som att detta påverkar bemötandet och att främst de manliga

informanterna diskrimineras på grund av myndigheters stereotypa föreställningar. Utifrån informanternas berättelser och genusteori tolkar vi det som att man kan man förstå bemötandet genom hur genus konstrueras. Som genusteori belyser finns en tillskriven femininitet och en tillskriven maskulinitet som norm, och med det ett förväntat beteende (Lander, 2003b; McFarlane, 2013). Dessa normer skapas socialt och kulturellt och reproduceras genom interaktioner med andra (Lander, 2003b). Genusteori ger en ökad förståelse för hur de kvinnliga informanterna tillskrivs stereotypiskt feminint beteende i bemötandet, vilket inte innefattar brottslighet. Medan de manliga informanterna tillskrivs stereotypiskt maskulint beteende i bemötandet, vilket inte står i lika stark motsättning till brottslighet (Hollari, 2008). Detta ger en ökad förståelse för varför myndigheter förväntar sig att de manliga informanterna ska begå brott. Vi tolkar även de manliga informanternas berättelser som att de upplever att de har bemötts med en rädsla för vad de är kapabla till att göra, att det finns föreställningar om dem som farliga brottslingar. Medan kvinnorna upplever att de bemöts mer eller mindre utan förväntningar på att de kan begå brott. Att de manliga informanterna bemöts med föreställningar om att de är farliga brottslingar kan förstås utifrån att det genusteoretiskt är "främst maskuliniteter som associeras till våldsamt beteende" (Karlsson & Pettersson, 2003, s. 5). Man A och kvinna B beskriver även liknande upplevelser av hur myndigheters stereotypa föreställningar om en man och en kvinna som har begått brott skiljer sig åt i fråga om föräldraskap. De båda menar att män stöter på större motgångar än kvinnor, rörande umgängesrätt med sina barn. Även detta kan förstås utifrån genusteori, då kvinnor tillskrivs egenskaper som exempelvis moderskänsla och ansvarskännande och på så vis ses som mer passande för föräldrarollen (Hollari, 2008; Snare, 1991). Vi tolkar det som att man A har tillskrivits maskulina egenskaper som ofta associeras till exempelvis ett mer våldsamt och aggressivt beteende och som inte heller står i motsättning till brottsligt beteende. Detta ger en djupare förståelse för varför man A bemöts med negativa föreställningar om hans föräldraförmåga. Kvinna A tolkar vi har tillskrivits feminina egenskaper som inte innefattar brottsligt beteende, exempelvis ansvarskännande och empatisk förmåga, vilket kan ge en fördjupad förståelse för varför myndigheter bemöter henne med tillit till hennes föräldraförmåga (Hollari, 2008; Snare, 1991). Man kan på så sätt se hur genus konstrueras i bemötandet även med koppling till föräldraskap, vilket har påverkat informanternas möjligheter som föräldrar.

5.4 Resultat- och analyssammanfattning

Sammanfattningsvis visade resultatet att informanterna upplevde att de blev bemötta utifrån stereotypa föreställningar, att dessa skilde sig åt beroende på om de var män eller kvinnor samt att detta påverkade bemötandet. Alla informanter förutom kvinna B upplevde att de har blivit orättvist bemötta av myndigheter flera gånger samt att bemötandet har varit olika beroende på myndighet. Alla informanterna upplevde även att ett bra bemötande kännetecknas av att det är rakt, ärligt, man blir lyssnad till samt får stöd och hjälp när man behöver och efterfrågar det. De stereotypa föreställningar som bemötandet påverkades av, grundade sig i att informanterna har begått brott och förväntas begå brott igen. Informanterna uttryckte att det inte alltid var något som myndigheter sade som avslöjade att de hade föreställningar, men att de tydligt kände av det ändå. Kvinna B upplever inte det som de andra informanterna upplever, men som vi presenterat i 5.3.1 *Att bli sedd som brottsling* tolkar vi hennes berättelse som att hon ändå ibland har bemötts utifrån stereotypa föreställningar istället för utifrån sina behov.

Resultatet skilde sig även i vissa sammanhang mellan de manliga informanternas och de kvinnliga informanternas upplevelser. Resultatet visar bland annat att de manliga informanterna upplevde att de blev trakasserade, övervakade samt kontrollerade av polismyndigheten. De manliga informanterna uttryckte även att de har behövt anpassa sig genom att inte alltid säga vad de tycker, för att få tillgång till ett professionellt bemötande av myndigheter samt att de upplevde att bemötandet har blivit bättre efter att de har ändrat på sig själva. Informanterna hade även upplevelser av att myndigheters stereotypa föreställningar tydligt skiljer sig mellan en man och en kvinna som har begått brott. De upplevde att kvinnor bemöts och behandlas bättre vid myndighetskontakt genom att de manliga informanterna bemöts med förväntningar om att vara farliga brottslingar medan de kvinnliga informanterna bemöts utan förväntningar om att de ska begå brott. De två informanterna som är föräldrar upplevde även att myndigheters bemötande av en man och en kvinna som har begått brott skiljer sig åt i fråga om föräldraskap. Kvinna B upplevde att myndigheter har tillit till hennes föräldraförmåga trots att hon har begått brott, medan man A inte har träffat sina barn på fyra år och berättade att hans brottslighet har tagits upp som argument för att inte få umgängesrätt.

Analysen av detta gav en fördjupad förståelse för hur informanterna bemöts utifrån stereotypa föreställningar vilket leder till att de stigmatiseras och diskrimineras i

bemötandet. Genom att bemötandet har karaktäriserats av stereotypa föreställningar som grundar sig i att de har begått brott, bemöts informanterna utifrån sina brottsliga handlingar istället för utifrån sina behov, vilket gör att de inte får samma rätt som andra medborgare. Detta tolkar vi som att de ofta bemöts utifrån negativa föreställningar och att de ofta saknar det de menar ett bra bemötande kännetecknas av. När bemötandet kännetecknas av negativa föreställningar stigmatiseras de som brottslingar på grund av sina handlingar i interaktionen med myndigheter och internaliserar även dessa föreställningar (Goffman, 2003). I motsats till detta stigmatiseras de inte som brottslingar när de blir bra bemötta, utan bemöts istället med en tro på deras förmåga, vilket vi uppfattar bidrar till att de får en positiv självbild. Ett bemötande som kännetecknas av detta visar även tidigare forskning är betydelsefullt för motivationen att lyckas (Davis et al., 2013). Vi tolkar det även som att resultatet visar hur genus konstrueras i bemötandet. Informanterna bemöts utifrån stereotypa föreställningar om maskulint och feminint beteende där de kvinnliga informanterna tillskrivs feminina egenskaper och de manliga informanterna tillskrivs maskulina egenskaper. Vi tolkar det som att myndigheter har föreställningar om att maskulint beteende innefattar brottslighet, vilket gör att förväntningarna på de manliga informanterna är att de kommer att begå brott till skillnad mot förväntningarna på de kvinnliga informanterna. Som exempel på detta beskriver de kvinnliga informanterna inga upplevelser av att de har blivit övervakade av polismyndigheten vilket vi tolkar som att det inte finns samma föreställningar om att de kommer att begå brott. Detta tydliggörs även i hur de manliga informanterna upplevde att de hela tiden behövde motbevisa myndigheters stereotypa föreställningar. Som vi tolkar det har de manliga informanterna även internaliserat myndigheters negativa föreställningar om dem som person. De har således tillskrivits identiteten som brottsling, vilken skapas och återskapas i kontakten med myndigheter, vilket kan öka förståelsen för att de förväntar sig att bli bemötta på ett visst sätt (Goffman, 2003; Lander, 2003a). Denna stigmatiseringsprocess tolkar vi även har lett till en avvikarkarriär genom att de ibland har blivit destruktiva, vilket visar bemötandets betydelse. Även informanternas upplevelser av hur stereotypa föreställningar har påverkat bemötandet i fråga om föräldraskap kan förstås utifrån hur genus konstrueras i bemötandet. Kvinnor förväntas till exempel vara mindre aggressiva och mer empatiska vilket kopplas samman med föräldraskap i större utsträckning än stereotypa maskulina egenskaper som associeras till exempelvis våldsamt och brottsligt beteende (Karlsson & Pettersson, 2003). Detta ger därför förståelse för hur myndigheters stereotypa

föreställningar ger konsekvenser för informanternas möjligheter som föräldrar, där den manliga informanten bemöts med en större misstro till hans föräldraförmåga än den kvinnliga informanten, trots att de båda har begått brott.

Stigma och genus har på så sätt gett en fördjupad förståelse för bemötandet och hur informanternas identitet och genus har konstruerats i deras interaktioner med myndigheter. På så sätt har myndigheters bemötande påverkats av stereotypa föreställningar om män och kvinnor samt om brottslighet. Detta har lett till att informanterna bemöts utifrån sitt stigma och sina tillskrivna egenskaper, samt ger en fördjupad förståelse för varför de manliga informanterna har blivit stigmatiserade som brottslingar i större utsträckning än de kvinnliga informanterna. Sammantaget påverkar detta bemötandet på så sätt att informanterna bemöts ojämlikt och diskrimineras, vilket får konsekvenser för vilka möjligheter informanterna har som medborgare.

6. DISKUSSION

Detta kapitel inleds med en *resultatdiskussion* där vi diskuterar alternativa tolkningar av resultatet samt likheter och skillnader med tidigare forskning och teorier. Diskussionen övergår sedan i en *metoddiskussion* där vi kritiskt reflekterar över studiens metod.

6.1 Resultatdiskussion

I ovanstående resultat- och analyssammanfattning har vi sett både likheter och skillnader med tidigare forskning samt genusteori och stigmatisering. Studiens resultat om hur informanterna upplever att de bemöts tolkar vi stämmer överens med den tidigare forskning som finns på ämnet om individer som befinner sig i liknande situationer och har blivit stigmatiserade på grund av sina handlingar i interaktionen med myndigheter (Goffman, 2003; Lander, 2003a). Resultatet om hur myndigheters stereotypa föreställningar, om individer som har begått brott, påverkar bemötandet stämmer överens med tidigare forskning samt stigmatisering och dess process, då majoriteten av informanterna upplever att de bemöts utifrån sina brottsliga handlingar istället för utifrån dem som person eller vilka behov de har. Vi ser även samband med studiens resultat och den stigmatiseringsprocess som tillslut leder till att individen internaliserar de negativa föreställningar som finns om dem som person och blir sitt stigma (Goffman, 2003). Vi tolkar även att resultatet kan förstås utifrån genusteori då de kvinnliga informanterna inte blev bemötta utifrån samma stereotypa föreställningar som

de manliga informanterna, samt att genus på så sätt konstruerades i bemötandet. Däremot skiljer sig resultatet om myndigheters stereotypa föreställningar om män och kvinnor som har begått brott tydligt från tidigare forskning på området. Denna studies resultat visar att de kvinnliga informanterna ses som stereotypiskt feminina trots sin brottslighet, medan tidigare forskning har visat att kvinnor som begår brott ses som mer maskulina och avvikande från den feminina normen (Karlsson & Pettersson, 2003; Snare 1991). Enligt tidigare forskning ses kvinnor som har begått brott på så sätt som dubbelt avvikande, både genom sina brottsliga handlingar och genom att avvika från den feminina normen, vilket vi inte tolkar att denna studies resultat visar. Tidigare forskning visar även att kvinnor som begår brott ses som "sjuka" och "störda" (Karlsson & Petterssons, 2003, s. 24) då brottsligt beteende inte stämmer överens med de förväntningar som finns på kvinnor. Av hur vi har tolkat de kvinnliga informanternas upplevelser av myndigheters bemötande kan vi inte se några samband med denna forskning. Studiens manliga informanter ses som stereotypiskt maskulina och avviker inte från den maskulina normen i och med sin brottslighet, vilket överensstämmer med tidigare forskning samt genusteori (McFarlane, 2013). Av studiens resultat tolkar vi det som att de manliga informanterna blir mer stigmatiserade än de kvinnliga informanterna, trots att tidigare forskning visar att mäns brottslighet ofta normaliseras (Karlsson & Pettersson, 2003).

En annan tolkning av resultatet kan vara att de manliga informanternas ålder har betydelse för deras upplevelser av hur de blir bemötta av myndigheter, eftersom att de manliga informanterna är äldre än de kvinnliga informanterna. På så sätt har de manliga informanterna haft längre erfarenhet av myndigheters bemötande. Det är därför möjligt att deras stigmatiseringsprocess har pågått längre och att de därför har blivit stigmatiserade samt internaliserat negativa föreställningar i större utsträckning. Ytterligare en annan tolkning av resultatet är att informanternas tidigare narkotikamissbruk har haft betydelse för hur de har blivit bemötta. Eftersom alla informanter har haft ett narkotikamissbruk är det möjligt att de inte enbart har stigmatiserats utifrån sina brottsliga handlingar, utan kan även ha stigmatiserats på grund av sitt narkotikamissbruk som enligt samhällets normer ses som avvikande. Det är därför möjligt att informanterna har stigmatiserats i dubbel bemärkelse genom deras interaktioner med myndigheter. Andra faktorer som kan ha påverkat studiens resultat diskuteras i en metoddiskussion i nästkommande kapitel.

I relation till studiens problemformulering visar även informanternas upplevelser att det finns problem inom myndigheter med att ha klientens behov i fokus och behandla alla lika oavsett bakgrund eller biologiskt kön. Som beskrivs i problemformuleringen bör "ett jämställt bemötande kompensera skillnader som uppstår i ett ojämnt samhälle" (Almén, 2015, s. 8), men utifrån hur informanterna upplever bemötandet verkar det som att myndigheter har tappat fokus på detta. Myndigheters verksamheter bedrivs fortfarande utifrån stereotipa föreställningar både om biologiskt kön och om de som begår normbrytande handlingar, vilket leder till att de behandlas och bemöts olika. Informanterna är vanliga medborgare och ska, enligt de lagar och bestämmelser som finns, bemötas med samma professionalitet oavsett deras handlingar eller biologiskt kön. Trots detta visar denna studie att det även ur individernas egna perspektiv förekommer diskriminering grundat i stereotipa föreställningar. De professionellas bemötande har därför konkret påverkan på informanternas liv och möjligheter, genom att de begränsas på grund av att myndighetspersoners stereotipa föreställningar inte bara tar sig uttryck i bemötandet utan även i deras rättigheter.

6.2 Metoddiskussion

När urvalet av informanter skulle göras överlät vi till handläggare på frivården att finna informanter. Vi har funderat på hur detta kan ha påverkat studiens resultat, genom att de exempelvis kan ha valt informanter som har liknande upplevelser av myndigheters bemötande, vilket skulle kunna ge en mindre bredd ur ett fenomenologiskt perspektiv. Vi har speciellt funderat över hur detta kan ha påverkat resultatet om hur informanterna upplever att de bemöts av frivården som myndighet. Eftersom informanterna blev tillfrågade om att delta i studien av sin handläggare på frivården har vi funderat på om detta kan ha färgat deras svar i intervjuerna, genom att de exempelvis svarar vad de tror är socialt önskvärt. Resultatet hade därför eventuellt sett annorlunda ut om vi själva valt ut informanter. Vi ansåg dock att detta tillvägagångssätt lämpade sig bäst, då handläggare på frivården har kunskap om vilka av deras klienter som har erfarenhet av det vi ville undersöka. Vi har därför kunnat säkerställa att studiens syfte uppfylls och frågeställningarna besvaras. Vi har även funderat på hur en ytterligare faktor i urvalet kan ha påverkat resultatet. Som vi redan diskuterat i resultatdiskussionen, har vi funderat över hur informanternas ålder kan ha påverkat resultatet. Möjligtvis hade vi fått ett annat resultat om informanterna var jämnåriga. Det har däremot funnits

begränsningar i hur många kvinnliga informanter som har funnits tillgängliga. Frivården har få kvinnliga klienter och vi har därför behövt anpassa oss efter detta, vilket har gjort att vi inte haft möjlighet att göra ett urval efter ålder. Vi tror även att det kan finnas fördelar med spridda åldrar. Eftersom att vi utgår ifrån ett fenomenologiskt förhållningssätt tror vi att informanternas olika åldrar kan bidra med olika upplevelser och synvinklar vilket är en fördel då det ger ett bredare fenomenologiskt perspektiv.

Vi har även ställt oss frågan om resultatet kan ha påverkats av att tidsåtgången mellan intervjuerna skilde sig avsevärt, den längsta intervjun pågick i 65 minuter, medan den kortaste intervjun pågick i nio minuter. Vi upplevde dock att det kvalitativa innehållet i materialet inte varierade något betydande. De intervjuer som var längre innehöll inte nödvändigtvis mer relevant material än de kortare. Det material som har haft relevans för studiens syfte och frågeställningar har därför varit tämligen jämnt fördelat mellan informanterna.

Vi har även funderat över om vi skulle ha kunnat använda oss av en annan metod för att få samma resultat. Eftersom denna studie utgår ifrån ett fenomenologiskt förhållningssätt studerades det upplevda bemötandet. Som vi nämnt i *4.1 Vetenskapsteoretiskt utgångspunkt och metod* behöver man vara medveten om att det upplevda bemötandet inte nödvändigtvis innebär en sanning om det faktiska bemötandet (Almén, 2015). Studiens resultat om hur män och kvinnor som har begått brott bemöts av myndigheter utgår på så sätt från hur informanterna tolkar och uppfattar bemötandet utifrån deras egen verklighet. Det faktiska bemötandet skulle därför kunna vara både bättre eller sämre beroende på vem som upplever och tolkar det. Eftersom det är tydligt att informanterna stigmatiserats i sina kontakter med myndigheter samt att detta har pågått under en längre tid, skulle det kunna vara så att de har blivit vana vid att bli bemötta på ett visst sätt vilket färgar hur de tolkar bemötandet. På så sätt begränsar studiens metod hur väl man kan studera det verkliga bemötandet, men den verklighet som vi anser är relevant i denna studie är den som informanterna upplever. Vi är även medvetna om att det är våra tolkningar av informanternas utsagor som resultatet baseras på och precis som informanterna så har vi egna erfarenheter och kunskaper som färgar hur vi tolkar fenomen. Som vi har nämnt tidigare i studien har vi försökt hålla oss så neutrala som möjligt, samt kritiskt diskuterat och reflekterat under forskningsprocessen, för att undvika att påverka resultatet.

7. Slutord

Denna studie har gett en grund för hur män och kvinnor som har begått brott upplever att de bemöts av myndigheter samt hur man kan få en fördjupad förståelse för bemötandet utifrån genusteori och stigmatisering. I nuläget bedrivs nästintill all forskning på ämnet inom kriminologi, där fokus främst ligger på det brottsliga beteendet. Med denna studie, som bedrivs inom socialt arbete, hoppas vi därför kunna bidra med ett nytt perspektiv som kan förbättra arbetet med dessa individer. Forskning inom detta ämne bedrivs även sällan ur ett klientperspektiv, vilket gör att de som upplever bemötandet inte får komma till tals. Denna studie, som vänder sig till individerna själva för att få svar på hur de bemöts av myndigheter, tror vi därför kan vara till nytta för det sociala arbetet genom att lyfta och uppmärksamma bemötande ur mottagarens synvinkel. Eftersom studiens resultat visar att individer bemöts utifrån stereotypa föreställningar som leder till att de diskrimineras i kontakten med myndigheter, kan man fundera över om det klientperspektiv som finns i lagar och bestämmelser har glömts bort. Det är därför uppenbart att det sociala arbetet behöver utvecklas och att det finns mycket arbete kvar innan man uppnår ett jämställt bemötande för alla, oavsett bakgrund eller biologiskt kön.

Studien öppnar även upp för fler intressanta fenomen att studera. Ett förslag till vidare forskning är att undersöka hur män och kvinnor som har begått olika brott bemöts av myndigheter. Då vår studie endast berör liknande typ av brottslighet var detta något som vi funderade över under forskningsprocessen. Detta skulle vara intressant att forska på för att se vilken betydelse brottsrubriceringen har för konstruktionen av avvikelse och stigmatiseringsprocessen, samt hur genus konstrueras i relation till vilket brott individen har begått. Ytterligare förslag till vidare forskning är att undersöka hur män och kvinnor som är föräldrar och har begått brott upplever att deras föräldraförmåga värderas i bemötandet. Detta upplevde vi som mycket intressant i vår studie, men eftersom det endast var två informanter som var föräldrar samt att studiens omfattning var begränsad, fanns det inte utrymme för att studera detta mer ingående.

Vår förhoppning är att denna studie kan bidra till ett förbättrat socialt arbete i myndigheter. Detta hoppas vi kunna göra genom att öka medvetenheten kring hur stereotypa föreställningar påverkar bemötandet och vikten av att alltid ha med sig

klienternas perspektiv som socialarbetare. Genom att öka myndigheters förståelse för bemötande och dess påverkan tror vi även att möjligheterna för män och kvinnor i liknande situationer kan förbättras.

REFERENSER

Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson P. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 8-31). Malmö: Liber.

Almén, M. Nationella sekretariatet för genusforskning. (2015). *Så gör du: Jämställt bemötande - en handledning för dig som arbetar med jämställdhetsintegrering på myndigheter*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.

A. Winnick, T. & Bodkin, M. (2008). Anticipated stigma and stigma management among those to be labeled 'ex-con.'. *Deviant Behavior*, 29(4), s. 295-333. Doi: <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se:2048/10.1080/01639620701588081>

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. (2., uppdaterade [och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Brottsförebyggande rådet. (2017). *Kriminalstatistik - misstänkta personer 2016*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Davis, C., Bahr, S. J. & Ward, C. (2013). The process of offender reintegration: Perceptions of what helps prisoners reenter society. *Criminology & Criminal Justice: An International Journal*, 13(4), s. 446–469.

Diskrimineringsombudsmannen. (2018). *Vad är diskriminering*. Hämtad 2018-03-08, från: <http://www.do.se/om-diskriminering/vad-ar-diskriminering/>

Ejrnæs, M. & Kristiansen, S. (2013). Perspektiv på sociala problem i USA och Skandinavien. I A. Meeuwisse & H. Swärd (red.). *Perspektiv på sociala problem*. (s. 76-94). Stockholm: Natur och kultur.

Elofsson, S. (2005). Kvantitativ metod. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (s. 59-91). Lund: Studentlitteratur.

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne, & P. Svensson (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 34-54). Stockholm: Liber.

Goffman, E. (2003). *Stigma: Den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Prisma.

Hollari, S. (2008). Kvinnors brottslighet. I L. Ekström (red.). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007. Rapport 2008:23*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

J. Scheff, T. & Starrin, B. (2013). Ett emotionssociologiskt perspektiv på sociala problem: skam och utsatthet. I A. Meeuwisse & H. Swärd (red.). *Perspektiv på sociala problem*. (s. 186-201). Stockholm: Natur och kultur.

Karlsson, J. & Pettersson, T. (2003). *Fokusgruppsintervjuer med ungdomar om genus och våld: konstruktioner av gärningspersoner och offer*. Stockholm: Univ., Kriminologiska institutionen.

Karlsson, J. (2003). Sexuella eller sexistiska trakasserier? I I. Lander, T. Pettersson & E. Tiby (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet: genusperspektiv inom svensk kriminologi*. (s. 47-71). Lund: Studentlitteratur

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lander, I. (2003a). *Den flygande maran*. Avhandlingsserie nr 11. Stockholm: Kriminologiska institutionen.

Lander, I. (2003b). Genus, normalitet och avvikelse. I I. Lander, T. Pettersson & E. Tiby (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet: genusperspektiv inom svensk kriminologi*. (s. 21-47). Lund: Studentlitteratur.

Pettersson, T. & Tiby, E. (2003). Presentation av antologin och en feministisk kritik av kriminologin. I Lander, I., Pettersson, T. & Tiby, E. (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet: genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S. (2005). Kvalitativ metod. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (s. 91-129). Lund: Studentlitteratur.

Lilja, J. (2005). Problemformulering. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (s. 39-59). Lund: Studentlitteratur.

Malmström, S., Györki, I. & A. Sjögren, P. (2002). *Bonniers svenska ordbok*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB.

Marklund, F. (2003). Kvinnors och mäns kriminella karriärer. I I. Lander, T. Pettersson & E. Tiby (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet: genusperspektiv inom svensk kriminologi*. (s. 267-291). Lund: Studentlitteratur

McFarlane, H. (2013). Masculinity and Criminology: The Social Construction of Criminal Man. *Howard Journal of Criminal Justice*, 52(3), s. 321–335.

Myers, D. G. (2002). *Social Psychology. 7th Edition*. Boston: McGraw-Hill

Nationella sekretariatet för genusforskning. (2016). *Om kön och genus*. Hämtad 2018-03-08, från: <https://www.genus.se/kunskap-om-genus/om-kon-och-genus/>

NE. (2018). *Brottslighet*. Hämtad 2018-04-09, från: <https://www.ne.se/upplagsverk/encyklopedi/lang/brottslighet>

Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. (3. ed.) London: SAGE.

Regeringen. (2018a). *JIM - myndigheter, 2015-2018*. Hämtad 2018-03-07, från: <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/03/jim-myndigheter-2015-2018/>

Regeringen. (2018b). *Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter - JIM*. Hämtad 2018-03-07, från: <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/jamstallldhetsintegrering-i-statliga-myndigheter---jim/>

Regeringen. (2018c). *Myndigheter*. Hämtad 2018-04-03, från:
<http://www.regeringen.se/lattlast-information-om-regeringen-och-regeringskansliet/myndigheter/>

SFS 1974:152. *Regeringsformen*.

SFS 1986:223. *Förvaltningslagen*.

SFS 2008:567. *Diskrimineringslagen*.

Snare, A. (1991). Kvinnors laglydighet och brottslighet. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, (1), s. 27–39.

Sveriges Domstolar. (2017). *Brott och straff*. Hämtad 2018-04-06, från:
<http://www.domstol.se/Brott--straff/>

Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne, & P. Svensson (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 17-34). Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

BILAGA 1: INTERVJUGUIDE

Delge utskrivet informationsbrev som tidigare bifogats i textmeddelande. Genomgång av informationsbrev för att säkerställa att informanten är införstådd med de forskningsetiska principernas betydelse samt en kort genomgång om hur intervjun kommer att gå till. Påminn om att informanten helt själv väljer vad hen vill berätta och svara på. Finns några oklarheter eller ytterligare frågor?

Säkerställ samtycke till inspelning av intervju.

Börja inspelning.

INLEDANDE FRÅGOR:

- **Vill du börja med att berätta lite om dig själv?**
- **BROTT:**
 - Vill du berätta vad du är dömd för senast?
 - Är du dömd tidigare? Ungefär vilken typ av brott samt ungefär hur många gånger?
- **MYNDIGHETER:**
 - Vilka myndigheter har du haft kontakt med genom livet? Hur länge?
 - Hade du kontakt med myndigheter innan första gången du dömdes för brott?
 - Vilka myndigheter har du i dagsläget kontakt med?

TEMA: *Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att de bemöts av berörda myndigheter?*

- **Om du hade kontakt med myndigheter innan första gången du dömdes för brott, upplevde du att bemötandet förändrades efter att du dömts för brott?**

Förslag på följdfrågor:

- På vilket sätt märkte du det?
- Hur upplevde du skillnaden?
- Kan du ge något exempel på en situation som beskriver detta?

- Varför tror du att bemötandet förändrades?
- **Om bemötandet förändrades efter att du begått brott, upplever du att detta förändrade bemötande “försvann” efter ett tag eller fanns det kvar hela tiden?**

Förslag på följdfrågor:

- Hur märkte du det?
- Kan du ge något exempel på en situation som beskriver detta?
- Hur påverkades du av det?

- **Hur upplever du att du bemöts av myndigheter i dagsläget?**

Förslag på följdfrågor:

- Hur är bemötandet?
- Kan du ge exempel på situationer som speglar/beskriver bemötandet?
- Hur känns bemötandet för dig?
- Hur/ på vilket sätt påverkar bemötandet dig?

- **Hur skulle du beskriva att ett bra respektive dåligt bemötande av myndigheter är?**

Förslag på följdfrågor:

- Varför är det bra eller dåligt för dig?
- På vilket sätt skulle du beskriva att ett bemötande påverkar dig?
- Hur mycket skulle du säga att ett bemötande påverkar dig?

- **Specifik och konkret: När du träffar en myndighetsperson...**

- ...för första gången, kan du beskriva hur det kan se ut när ni möts?
- ...kan du beskriva hur denna tilltalar dig under samtalet?
- ...kan du beskriva hur denna förklarar saker för dig?
- ...kan du beskriva hur denna förmedlar positiva och/eller negativa beslut?

- **Upplever du dig bemött bättre eller sämre av någon specifik myndighet?**

Förslag på följdfrågor:

- Vilken/vilka?
- På vilket sätt?

- Kan du ge något exempel på en situation som beskriver detta?
- Varför tror du att du blir bättre eller sämre bemött av just den myndigheten?

TEMA: Hur upplever män och kvinnor som har begått brott att eventuella stereotypa föreställningar påverkar bemötandet?

- **Har du några tankar kring hur myndigheter ser på en person som begått brott?**

- Tror du att myndigheter har olika syn på en man eller kvinna som begått brott?

Förslag på följdfrågor:

- Om skillnad: Varför tror du att dessa skillnader finns?
- Är denna "syn" (förutfattade meningar om dig som kvinna/man som har begått brott) något du anser att du själv blivit förknippad med?
- Hur/ på vilket sätt? Kan du ge några konkreta exempel?

- **Upplever du dig sedd på ett speciellt sätt av myndigheter på grund av att du har begått brott?**

Förslag på följdfrågor:

- Varför/varför inte?
- På vilket sätt?
- Hur yttrar det sig?
- Hur påverkar det dig?

- **Upplever du att du någon gång har blivit orättvist behandlad eller diskriminerad av någon myndighet eller myndighetsperson?**

Förslag på följdfrågor:

- Om JA: Hur /på vilket sätt? Kan du ge några konkreta exempel?
- Om JA: Varför tror du att du blev behandlad så?

- Är det något mer som du skulle vilja tillägga kring denna intervju?
- Kan vi återkomma med frågor om det är något mer vi skulle behöva information om?

Stäng av inspelning. Tacka så mycket för intervjun. Finns det några ytterligare frågor eller funderingar? Informera om att informanten gärna får hör av sig i efterhand om hen undrar över något.

BILAGA 2: INFORMATION TILL DIG SOM HANDLÄGGARE TILL INFORMANT

Först och främst vill vi tacka dig för att du tar dig tiden att hitta informanter till vår studie!

Vi är två studenter, Agnes Kaller och Theresé Lövgren, som studerar vid socionomprogrammet på Högskolan i Gävle. Vi går termin sex och ska nu skriva vårt examensarbete inom socialt arbete, som bygger på en intervjustudie med klientperspektiv.

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur män och kvinnor som begått brott bemöts av myndigheter. Detta kommer vi sedan att analysera med hjälp av genusteori och stigmatisering. I vår studie har vi valt att ha ett klientperspektiv och det är därför klientens egna upplevelser som vi är intresserade av. Informanten väljer helt själv vad hen vill delge oss. Intervjun kommer att ta max en timme och vi försöker anpassa intervjutillfället efter vad som blir bäst för informanten och er. Ett förslag är att genomföra intervjun i era samtalslokaler i samband med att klienten redan har ett inbokat möte hos er, men vi är öppna för andra förslag.

Vad vi önskar av dig som handläggare:

Vi önskar att du som handläggare funderar på om någon/några av just dina klienter kan vara lämpliga för studien. Nedan har vi beskrivit önskemål för informanterna samt en ruta med hur du kan presentera studien när du väl har funderat ut lämpliga klienter. När du har funnit någon/några klienter som är villiga att ställa upp, önskar vi att du mailar oss på någon av nedanstående mailadresser.

Önskemål för informanter:

Vi önskar intervjua två kvinnor och två män som i dagsläget verkställer sin dom hos er på frivården, alternativt nyligen har avslutat sin verkställighet. Vi önskar även klienter som begått liknande typ av brottslighet. Det är även en fördel om informanten har begått upprepad brottslighet, alltså helst inte förstagångs dömda. För att få ut så mycket material som möjligt av intervjuerna önskar vi även "informationsrika" informanter som

har erfarenhet av myndigheters bemötande, har kontakt med flertalet av dessa och gärna berättar om sina upplevelser.

Exempel på hur ni kan presentera studien för klienter:

Två studenter på socionomprogrammet ska skriva sitt examensarbete. Syftet med examensarbetet är att undersöka hur du upplever att du bemöts av myndigheter. Du kan redan nu börja fundera på hur du upplever att du bemöts, upplever du exempelvis att du på något sätt bemöts annorlunda för att du begått brott? Studien kommer ha ett klientperspektiv och det är dina egna upplevelser som är av intresse. Författarna till studien vill därför gärna träffa dig för att göra en intervju. Du väljer helt själv vad du vill dela med dig av och berätta i intervjun. Intervjun kommer att ta max en timme och anpassas efter när det passar dig. Författarna har önskemål om att spela in intervjun, och hoppas på din tillåtelse till det. Din del i studien är denna intervju som sedan kommer att användas för att undersöka det valda syftet. Du kommer att vara helt anonym i det slutgiltiga examensarbetet. Om du väljer att medverka i studien, kommer du att få ett papper med mer information om studien, din medverkan samt dina rättigheter.

Återigen, stort tack för att du tar dig tiden att hitta lämpliga informanter till vår studie.

Om du har några frågor eller funderingar, tveka inte att höra av dig!

Med vänliga hälsningar,

Agnes Kaller ofk15akr@student.hig.se

Theresé Lövgren ofk07tcn@student.hig.se

BILAGA 3: INFORMATION TILL DIG SOM INFORMANT

Först och främst vill vi tacka dig för att du har valt att delta i vår studie!

Vi är två studenter som studerar vid socionomprogrammet på Högskolan i Gävle. Vi går termin sex och ska nu skriva vårt examensarbete som bygger på en intervjustudie med klientperspektiv.

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur män och kvinnor som har begått brott bemöts av myndigheter. I vår studie har vi valt att ha ett klientperspektiv och det är därför dina egna upplevelser som vi är intresserade av. Intervjun kommer att ta max en timme och vi försöker anpassa intervjutillfället efter när det passar dig. Intervjun kommer även att spelas in för att vi ska kunna lyssna på den igen samt transkribera materialet. Vi hoppas på din tillåtelse till detta! Du väljer helt själv vad du vill dela med dig av och berätta för oss i intervjun. Din del i studien är denna intervju, som vi sedan kommer att använda oss av för att undersöka det valda syftet.

Din medverkan i studien är **frivillig** och du får **avbryta när som helst**. Du som intervjuas kommer att vara **helt anonym** i det slugiltiga examensarbetet, vi kommer istället att referera till dig som exempelvis "man A/kvinna A". Det material vi samlar in vid intervjun kommer vi **bara att använda i vårt eget arbete** och förvara på ett sådant sätt att **obehöriga ej kan ta del av det**. När vi har skrivit klart kommer det slutgiltiga examensarbetet (där du är anonym) att publiceras på internet, där allmänheten kan få tillgång till den. Om du skulle vilja läsa examensarbetet när det är klart kan vi delge dig en kopia antingen i pappersform eller via mail.

För oss är det viktigt att lyfta klienters perspektiv, alltså dina egna upplevelser och erfarenheter av myndigheters bemötande. Därför är vi mycket tacksamma över att du tar dig tid att låta oss intervjua dig!

Om du har några frågor eller funderingar, tveka inte att höra av dig!

Med vänliga hälsningar,

Författare: Agnes Kaller (ofk15akr@student.hig.se)

Författare: Therese Lövgren (ofk07tcn@student.hig.se)